

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

Fagot na Konzervatoři v Plzni

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mária Michaela Nejezchlebová, DiS.

Specializace v pedagogice, obor Hudba se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Štěpánka Lišková, Ph.D.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. dubna 2015

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Štěpánce Liškové, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled. Děkuji také PaedDr. Heleně Chýlové, Ph.D., za pomoc při gramatické kontrole práce.

Obsah

Úvod	3
1. Fagot a jeho části	4
2. K historii vývoje fagotu	6
2.1 Starověk	7
2.2 Středověk	8
2.3 Novověk	9
3. Fagotová třída na plzeňské konzervatoři	12
3.1 Koncerty	15
3.2 Soutěže	18
4. Významné osobnosti fagotové třídy	20
4.1 Josef Prášil.....	20
4.2 Zdeněk Vlna	21
4.3 Jaroslav Jedlička.....	22
4.4 Jindřich Koman	22
4.5 Petr Legát.....	23
4.6 Vladimír Vlna.....	23
4.7 Václav Kapusta.....	24
4.8 Václav Vonášek.....	25
5. Pedagogové hry na fagot plzeňské konzervatoře	27
5.1 Ladislav Šmídl (1920–2004)	27
5.2 Matouš Křiváček (nar. 1972).....	28
6. K některým aspektům hry na fagot	30
6.1 Autoři škol hry na fagot.....	30
6.2 K metodice hry na fagot	32
6.2.1 Postoj při hře.....	33
6.2.2 Tvorba nátisku	34

6.2.3 Dýchání do nástroje	35
6.2.4 Údržba nástroje.....	35
6.2.5 Tvorba strojků	35
7. Fagot ve výuce hudební výchovy	37
7.1 K možnostem využití fagotu a tématu práce ve výuce hudební výchovy na 2. stupni základních škol a odpovídajících ročnících víceletého gymnázia.....	38
Závěr	40
Cizojazyčné resumé	42
Seznam použité literatury a pramenů	43
Seznam internetových zdrojů	45
Seznam obrázků.....	47
Seznam příloh	48

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila téma, které se bude věnovat fagotu, hudebnímu nástroji, na nějž hraji již osm let a který jsem šest let studovala na plzeňské konzervatoři. Je tedy zřejmé, že hudba, jež je s ním spojená, můj život doprovází už řadu let.

Druhým důvodem je fakt, že ve srovnání například s flétnou není fagot nástrojem, o němž by měla širší veřejnost jasné povědomí. Často se mi stává, že lidé slyší slovo fagot dokonce poprvé a nedovedou si představit, jak vypadá, natož jak zní. I to je jeden z důvodů, proč se budu věnovat fagotu z pohledu vznesených dotazů i v kontextu s jeho historickým vývojem.

Dalším záměrem je sledovat vznik a vývoj fagotové třídy na plzeňské konzervatoři od počátku jejího vzniku do současnosti, představit její jednotlivé významné osobnosti, které fagotovou třídu absolvovali, nebo v ní přímo učili (např. absolvent Václav Vonášek nebo profesor Ladislav Šmídl).

Dále se budu zabývat proměnou metodiky hry na fagot, která se za desítky let existence plzeňské konzervatoře celkem změnila. Do této části práce pak vnesu i vlastní znalosti a praktické zkušenosti z výuky tohoto nástroje.

A na závěr, v poslední části práce, bych nastínila možnosti využití fagotu ve výuce na 2. stupni ZŠ a gymnáziích.

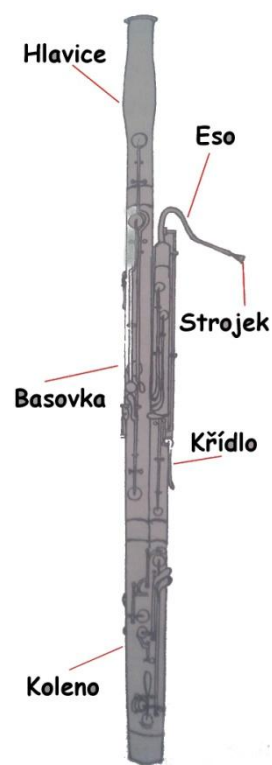
Při psaní své bakalářské práce budu vycházet z odborné literatury, jež se tomuto nástroji věnuje, dále prostuduji archiv plzeňské konzervatoře a dále předpokládám, že cenné údaje pro bakalářskou práci získám i prostřednictvím rozhovorů s pedagogy z konzervatoře i ZUŠ, kteří mají letité zkušenosti s výukou fagotu.

1. Fagot a jeho části

Fagot je spolu s flétnou, hobojem, anglickým rohem, klarinetem, basovým klarinetem a kontrafagotem vedoucím tenorovým a basovým nástrojem orchestrální sekce dřevěných dechových nástrojů. Jeho název „il fagotto“ je odvozen z italštiny a v překladu znamená česky otep nebo svazeček¹. Název tak poukazuje přímo na tvar tohoto nástroje. Je to nástroj s přibližně čtyřistaletou historií (viz dále).²

Pro výrobu dřevěných dechových nástrojů, především klarinetu, se používá nejčastěji grenadillové³ dřevo, které roste v Mozambiku v Africe. Nejvyšší kvalita dřeva na výrobu dřevěných nástrojů poskytuje též javor horský (klen), jenž roste nejčastěji v horských lesích od severního Španělska, přes severní Itálii, Německo a Jugoslávii až po Kavkaz.⁴ Právě z žíhaného javorového dřeva se fagot a kontrafagot vyrábí.

Fagot se skládá z pěti dílů⁵. První díl se nazývá „křídlo“, je nejdůležitější částí nástroje, závisí na něm jeho jakost. V křídle jsou tři díry určené pro levou ruku. Na tento díl se nasazuje zahnutá kovová rourka nazývaná se „eso“, na jehož konec se připevňuje dvouplátkový strojek. Křídlo se usazuje na další dvakrát vrtaný spojovací díl nazývaný „koleno“ nebo také „bota“ a vypadající jako písmeno U.⁶ Díl obsahuje dvě díry a deset klapek. Do této spojnice se vkládá čtvrtý, nejdelší díl zvaný basovka (basová roura) nebo basová „hůl“, na níž je šest klapek. Posledním dílem je ozvučnice, „hlavice“, nebo také „komín“. Fagot má 16–22 klapek, délka jeho

Obrázek 1 Rozdělení fagotu

¹ KLEMENT, Miloslav. *Nástroje symfonického orchestru*. Praha: Panton, 1961, s. 122.

² The Modern Day Bassoon. *The Modern Day Bassoon* [online]. [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: [http://www.bassoonresource.org].

³ Tmavě hnědé kořenové dřevo, velmi pevné, těžké a husté.

⁴ Literature: Maple (Mountain Maple) *Acer pseudoplatanus*. *Origin and Usage* [online]. [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: [http://www.puchner.com/en/literatur/bergahorn.php].

⁵ Viz obrázek č. 1. Rozdělení fagotu, ilustrace fagotu, In: FUCÍK, Ladislav a Leoš FALTUS. *Hudební nástroje a instrumentální soubory*. Vydání první. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1981, s. 35.

⁶ MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 9. vyd., (V Editio Bärenreiter Praha 1.). Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2002, 283 s., ISBN 80-863-8512-4, s. 96.

trubice je asi 245 cm.⁷ Na kolenu a basové rouři se nacházejí klapky (viz výše), které stejně jako u ostatních dechových nástrojů mění délku vzduchového sloupce a tím i výšku tónu.⁸

Fagot se řadí do dechových hudebních nástrojů, v kterých vzniká tón chvěním vzduchového sloupce.⁹ Patří do skupiny dechových nástrojů jazýčkových, v nichž se proud vzduchu žene proti jazýčku jednoduchého plátku (klarinet), nebo dvojitého strojku (hoboj, fagot) a kmitáním tohoto pružného tělesa se rozechvívá vzduchový sloupec uvnitř nástroje.¹⁰

Celkový rozsah tónů fagotu lze dělit na tři rejstříky.¹¹ Nejhlubší rejstřík je basově zabarvený, ale je nepevný, zní dutě. Při staccatu v této poloze lze vyjadřovat komičnost. Střední rejstřík je nejlépe znějící, a proto je vhodný pro zpěvné, kantilénové pasáže, naopak rejstřík nejvyšší obsahuje tóny ostré, mečivé, podobající se zvuku saxofonu. Zabavení nástroje ovlivňuje i jeho typ, fagot německé výroby má širší vrtání a jeho tón je plný, „kulatý“.¹² U hráčů je oblíbenější než fagot francouzský, jehož vrtání je užší a zvučnost (sonorita) menší. To dokládá také skutečnost, že ve velkých francouzských orchestrech hrají čtyři fagotisté (s francouzským typem nástroje) a to i ve skladbách, jež jsou psány pro dva fagoty.¹³ Francouzský typ lépe zní při pianissimu a je schopen zahrát nejjemnější odstíny.¹⁴

S charakteristikou nástrojů souvisí notace. Pro fagot je zaznamenávána v nižší poloze a zapisuje se v basovém klíči, pokud je nějaká část skladby ve vyšší poloze, notuje se v klíči tenorovém nebo houslovém. Tónový rozsah fagotu je od B_1 – es^2 (f^2).

Skladby pro fagot začaly vznikat až v období baroka v souvislosti s vývojem nástroje, s jeho technickým zlepšením. V tomto období napsal A. Vivaldi 40 fagotových koncertů. V jeho době byl jediným skladatelem, který napsal vysoký počet koncertů pro fagot. Dalším skladatelem baroka je G. P. Telemann, autor sonáty f moll. Významné sólové koncerty psali v následujících obdobích W. A. Mozart, C. M. von Weber, J. E. Koželuh, V. Pichl, J. Vaňhal.¹⁵

⁷ MODR, A., 2002.

⁸ Fagot. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fagot>.

⁹ KRATOCHVÍL, J. *Dějiny a literatura dechových nástrojů*. Praha: SPN, 1960, s. 5.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Rejstřík hudebních nástrojů je rozsah od nejvyšších tónů po nejnižší, které lze na nástroje zahrát.

¹² Tón, který obsahuje všechny alikvotní (harmonické) tóny, proto také „plný“ tón.

¹³ TVRDÝ, Vladimír. *Historický vývoj a jeho uplatnění v orchestru*. Plzeň, 1976. Absolventská práce. Konzervatoř Plzeň.

¹⁴ MODR, A., 2002.

¹⁵ Fagot. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2001 [cit. 2014-07-30].

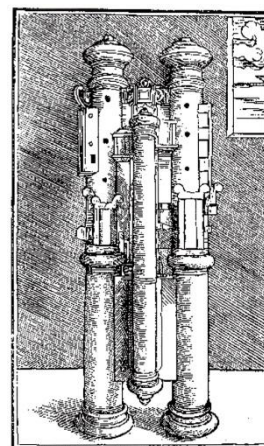
Znamé sólové party pro fagot z větších děl jsou např. Let Čmeláka od Rimského-Korzakova z jeho opery Pohádka o caru Saltánovi, part „dědečka“, jenž domlouvá Pét'ovi, aby nechodil daleko od domu, z hudební pohádky S. Prokofjeva Pét'a a vlk.¹⁶ Fagot se používá i ve zpěvných částech skladeb, např. v závěru druhé věty Čajkovského IV. symfonie. Fagot zde přednáší něžnou, cituplnou melodii ruské lidové písně.¹⁷ Fagot zní i ve významném díle M. Ravela Bolero.

Ve 20. století se výrazným skladatelem pro fagot stal Eugène Bozza se skladbou Récit, Sicilienne et Rondo pro fagot a klavír, L. Milde s Tarantellou, F. Devienne s šesti sonátami, C. Saint-Saëns se sonátou a G. Jacob s Partitou.

Školu hry pro fagot napsali L. Milde, J. Weissenborn, K. Pivoňka. (viz kapitola 5)

2. K historii vývoje fagotu

Existuje několik základních hypotéz, jak vznikl fagot a který hudební nástroj byl jeho předchůdcem. První hypotéza uvádí, že za předchůdce fagotu můžeme považovat již aulos (antické národy) nebo zummarah (islámské národy). K vytvoření tónu u těchto nástrojů sloužil dvojitý plátek, avšak stavba se zdaleka fagotu nepodobala. Druhá hypotéza pak považuje za přímého předchůdce bumhart, později dulcian. Další hypotéza, dnes již překonaná, vypovídající o původu nástroje považuje za předchůdce fagotu tzv. phagotum¹⁸, jehož vynálezce byl Afranio degli Albonesi – Ferrara (1460-67 -1533-60).¹⁹ Nástroj se skládal z dřevěných rour postavených vedle sebe. Nicméně později se však zjistilo, že tento nástroj patří do třídy dud. Nebyl totiž dvouplátkovým nástrojem, obsahoval tři nepropojené trubice a místo ústí se do nich vháněl vzduch ze dvou měchů.

Obrázek 2 Phagotum

¹⁶ KLEMENT, M., 1960.

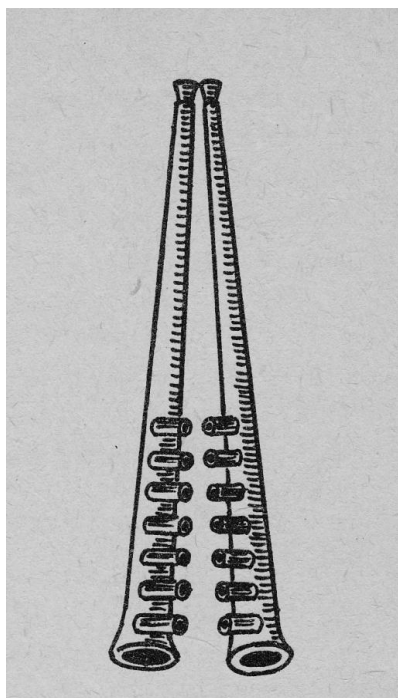
¹⁷ KLEMENT, M., 1996.

¹⁸ Viz obrázek č. 2. Phagotum. In: *Reconstruction of the Phagotum* [online]. 2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: http://www.dulcians.org/WestDean/wd_2002.htm#phagotum

¹⁹ Tamtéž, s. 10.

2.1 Starověk

Dvě století před Kristem se u antických národů objevily dvě varianty nástroje, které můžeme považovat za předchůdce fagotu: aulos²⁰ u Řeků, tibii u Římanů.²¹ Tyto nástroje se od nejstarších jazýčkových nástrojů zvaných arghúl²², jež byly nalezeny v egyptských vykopávkách, odlišovaly tvarem a strojkem. Oválný tvar arghúlu byl nahrazen kuželovitým a místo jednoplátkového strojku se začal u těchto nástrojů používat dvouplátkový.²³ Většina historiků se domnívá, že to byly nástroje s dvojitým strojkem, podle některých se na ně hrálo s jedním plátkem, podle jiných se na ně hrálo úplně bez plátku, což by odpovídalo typu flétny.²⁴ A. Modr tvrdí, že aulos byly dva nástroje²⁵.

Obrázek 3 Aulos

Nástroj byl vyráběn ze třtiny, lotosu, zimostrázu, kosti, slonoviny a měl rozsah přibližně 3 oktávy.²⁶

Ve starověku se objevoval dřevěný plátkový nástroj i u islámských národů pod názvem zummarah, nebo zamr. Též se jako aulos považuje za dvouplátkový, avšak někteří historici tvrdí, že zummarah je jednoplátkový, tudíž by měl být předchůdcem klarinetu.

Na tyto primitivní dvouplátkové nástroje (aulos, zummarah) se hrálo v různých zemích, kde pro ně užívali vlastní pojmenování.²⁷ Odlišná byla i zvuková kvalita těchto nástrojů. Pokud byl nástroj malý, zněl vysoce a žalostně. Větší nástroj se vyznačoval pronikavým tónem,

který neměl tzv. kulatý tón. Historici se domnívají, že se tyto nástroje uplatňovaly pro svůj zádumčivý zvuk

²⁰ Viz obrázek 3. Aulos. Dostupné z: KRATOCHVÍL, J. *Dějiny a literatura dechových nástrojů*. Praha: SPN, 1960, s. 15.

²¹ KRATOCHVÍL, J., 1960.

²² Jsou vyrobeny tak, že plátek je vyříznut ze dřeva nástrojového těla, takže je k nástroji přirostlý. Předchůdce jednoplátkových - klarinetů. KRATOCHVÍL, J. *Dějiny a literatura dechových nástrojů*. Praha: SPN, 1960, s. 14.

²³ ZERKLE, Zaner. *Origin and development of the bassoon*. Ohio State University, 1942. A Thesis Presented for the Degree Master of Art. Ohio State University, s. 3.

²⁴ KRATOCHVÍL, J., 1960.

²⁵ Nejspíše byl dvojitý proto, aby se zvětšil rozsah, nebo počet tónin. Viz obrázek 2. Dostupné z: KRATOCHVÍL, J. *Dějiny a literatura dechových nástrojů*. Praha: SPN, 1960, s. 15.

²⁶ KRATOCHVÍL, J., 1960.

²⁷ ZERKLE, Z., 1942.

společně s flétnou jako doprovod řeckých smutečních pochodů, u Feničanů doprovázely pravděpodobně nářky smrti.²⁸

Ve starověku byly dřevěné nástroje pohyblivější než nástroje žesťové. Používaly se jako doprovod k tanci spolu s bicími. Z pramenů se dozvídáme se i o společenském postavení hráčů.²⁹ Např. v Řecku hrály na aulos většinou otrokyně, naopak trubka se pojila s kněžimi a vyšší společenskou vrstvou. J. Kratochvíl tyto nástroje za předchůdce fagotu nepovažuje, neboť jazýčkový nástroj s lomenou rourou jako typ fagotu, není ve starověku znám.

2.2 Středověk

„V Evropě se setkáváme s plátkovými nástroji mimo Řecko a Řím až ve středověku.“³⁰ Historikové se nemohou dohodnout, jak se předchůdce fagotu³¹ dostal do Evropy. Někteří zastávají názor, že byl přinesen v období křižáckých výprav z východu. Další tvrdí, že dvouplátkový nástroj vznikl v Evropě. Tuto domněnku dokazují umělecká a sochařská díla již z doby před křížovými výpravami (Francie, Španělsko, Německo, Velká Británie).³²

Jak již bylo řečeno, druhá hypotéza tvrdí, že předchůdcem moderního fagotu a hoboje byl ve středověku určitý druh šalmaje.³³ Jmenoval se bumhart a pumort³⁴. Tyto nástroje měly

Obrázek 4 Pumort

obvykle sedm děr, kuželovitou rouru a dvouplátkový strojek.³⁵ Vyráběly se zatím jen z jednoho dílu. Podle rozsahu se tyto nástroje vyráběly v různých velikostech, aby tak bylo možné sestavit kompletní set pro orchestr nebo sbor. Doložený rozsah jednoho z těchto nástrojů byl jen dva tóny přes oktávu. Dvojitý pumort byl při důležitých slavnostních

²⁸ ZERKLE, Z., 1942.

²⁹ KRATOCHVÍL, J., 1960.

³⁰ KRATOCHVÍL, J., 1960, s. 16.

³¹ Viz odstavec níže.

³² ZERKLE, Z., 1942.

³³ Šalmaj je dřevěný dechový nástroj s dvojitým plátkem a kónickým vývrtem. Je předchůdcem hoboje a anglického rohu.

³⁴ Viz obrázek 4. Pumort. In: *Dřevěné dechové nástroje* [online]. 2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: http://www.vogelavos.cz/nastroje_drevene.php

³⁵ History: The Early Bassoon. *History* [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://www.vsl.co.at/en/70/3161/3178/3179/5598.vsl>.

pochodech používán tak, že ho nesli dva muži na barevných pásech a třetí na něj hrál. Zvuk tohoto obřího nástroje byl ale velmi nekvalitní.³⁶

V období renesance (Ars nova 1300 -1450) byly instrumentální soubory sestavovány tak, že byl vždy zastoupen jen jeden nástrojový typ.³⁷ Dechové soubory převládaly především v Německu. V 14. a 15. století už existovaly profesionální nástrojové soubory.

Z potřeby obohatit sekci dechových dřevěných nástrojů o nový basový zvuk se objevuje i snaha o rozšíření rejstříku³⁸ těchto nástrojů. Na basové nástroje se hůře hrálo, protože byly asi 3 metry dlouhé, tónové vrty se nacházely daleko od sebe, a tudíž se jednalo o nástroje těžce ovladatelné. I tento problém bylo nutné řešit a hru usnadnit.

2.3 Novověk

Obrázek 5 Dulcian

V 16. století se objevují pokusy o ohnutí hlubších bomhartů a k zavedení esa k novému nástroji.³⁹ Jednalo se o složení basového nástroje z manipulovatelného „potrubí“,⁴⁰ které se sestavovalo tak, že byly vyvrtány dva kanály v jednom kuse dřeva. Konstrukce nástroje měla tvar válcovitý po celé své délce, na jeho jednom konci byl zakončen trubicí ve tvaru S a na druhém byl vyústěn v tzv. zvon.⁴¹ Nový nástroj dostal jméno kortholt⁴². Dal se lehčeji ovládat a odlišoval se od pumortu příjemnějším zvukem, proto byl později nazván dulcian⁴³ (tj. jemný, něžný).⁴⁴

Stavba nástroje se již podobala dnešnímu fagotu, považuje se tudíž za jeho přímého předchůdce. Tento typ je zmiňován pod několika dalšími názvy. V Anglii a Francii se objevuje pod názvem basson, jenž je odvozen z toho, že se na něj hrají basové pasáže. V Itálii je pojmenován bassone, což znamená velký bass. Italské fagotto a německé fagott jsou synonyma pro francouzský název bassoon, ale znamenají

³⁶ KAPPEY, J: A. *Short History Of Military Music: A History of Wind-Instrumental Band* [online]. 1894 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <https://archive.org/details/militarymusicis00kapp>

³⁷ KRATOCHVÍL, J., 1960.

³⁸ Rejstřík hudebních nástrojů je rozsah od nejvyšších tónů po nejnižší, které lze na nástroje zahrát.

³⁹ KRATOCHVÍL, J., 1960.

⁴⁰ History: The Early Bassoon. *History* [online]. [cit. 2014-07-30].

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Z německého Kurzholz = krátké dřevo. KRATOCHVÍL, J. *Dějiny a literatura dechových nástrojů*. Praha: SPN, 1960, s. 25.

⁴³ Dulcian. Doba největšího rozkvětu 1550 – 1700. Byl nahrazen barokním fagotem. Viz obrázek 5. Dulcian. In: *Dulcian* [online]. 2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.musicologie.org/sites/d/dulcian.html>

⁴⁴ History: The Early Bassoon. *History* [online]. [cit. 2014-07-30].

jako český již zmiňovaný překlad - svazeček. Mersenne⁴⁵ napsal o těchto rozdílech v roce 1640, že fagotto je tenorový nástroj, kdežto bassoon zahrnuje větší nástroje.⁴⁶

První nástroj pod názvem fagot, který se konstrukčně blíží tomu dnešnímu, je známý od počátku 16. století. Podle Kurfürsta se stal skutečně doloženým výrobcem fagotu v druhé polovině 16. století norimberský nástrojař Siegmund Schnitzer († 1578.)⁴⁷. Kratochvíl naopak považuje Schnitzera za vynikajícího výrobce dulcianů.

Ve svém vývoji prodělal fagot mnoho významných konstrukčních změn. Dlouhá léta měl pouze díry, které byly zacpány výplní a otevřeny jen tehdy, když to bylo pro konkrétní hudbu potřeba. Tónový rozsah se rozšiřoval vyvrtáním dalších dírek do nástroje. Technické omezení přitom představovala možná vzdálenost mezi dírkami a také rozsah pohybu hráčových prstů.⁴⁸ V 17. stol. pak vymysleli nástrojaři pákové klapky, a tím vyřešili problém, jak prodloužit délku hráčova prstu.⁴⁹ Nejdříve měl nástroj tři klapky, kolem roku 1700 byla fagotu přidána čtvrtá klapka pro pravý malíček. Tím se nadobro určila poloha levé ruky nad pravou.⁵⁰

Fagot se využíval v době vzniku italské opery (konec 16. stol.) v orchestru, obsazení orchestru nebylo ještě ustálené, ale už se o něm v této době dobové prameny zmiňují.

V polovině 17. století začali amsterdamské, pařížské a norimberské výrobci místo jednoho kusu dřeva s dvěma vyvrtanými kanály konstruovat fagot ze čtyř dílů. Oficiálně existovaly čtyři druhy fagotů:⁵¹

1. fagottino laděné in C (znělo o oktávu výše než dnešní fagot, má menší rozteč dírek a klapek a používá se zejména pro výuku dětí)⁵²,
2. tenor fagot in G (o kvintu výše),
3. kvartový fagot (in F – o kvartu výše, in G – o kvartu níže),
4. double fagot F (o kvintu níže než fagot, o kvartu výše než kontrafagot).

V roce 1800 měl fagot sedm klapek, v roce 1840 jich měl dokonce sedmnáct. Přidáním dalších klapek se docílilo zjednodušení hmatů pro nízké tóny, vylepšila se

⁴⁵ *Marin Mersenne* byl francouzský teolog, filozof, matematik, fyzik a muzikolog. Někdy je nazýván "otec akustiky".

⁴⁶ ZERKLE, Z., 1942.

⁴⁷ KURFÜRST, Pavel. *Hudební nástroje*. Vyd. 1. Praha: Togga, 2004, 1168 s. ISBN 80-902-9121-X, s. 690.

⁴⁸ FUČÍK, Ladislav a Leoš FALTUS. *Hudební nástroje a instrumentální soubory*. Vydání první. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1981, s. 25.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ History: The Early Bassoon. *History* [online]. [cit. 2014-11-24].

⁵¹ ZERKLE, Z., 1942.

⁵² Fagot: Podobné nástroje. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Fagot]

chromatika a zvuková kvalita. Do té doby se některé nízko položené tóny hrály tzv. křížovým prstokladem a chromatika pootevřením děr.

Počátkem 19. století byl kladen větší důraz na postavení fagotu v orchestru a na kvalitu zvuku nástroje včetně hry sólových partů, v nichž se fagot dosud výrazněji neuplatňoval. Tyto požadavky doby vyvolaly opět potřebu zdokonalení nástroje. Tak byl fagot v roce 1855 opatřen mechanikou Böhmovu systému⁵³ zásluhou hoboisty Frederika Friéberta. Výroba fagotu s touto mechanikou byla velmi komplikovaná, navíc se objevovaly poruchy, proto se Böhmvův systém neujal. O význačné zjednodušení hry na nástroj, zlepšení a úpravu jednotlivých dílů a vrtání⁵⁴, se zasloužil Johann Adam Heckel spolu s fagotistou Karlem Almenröderem (†1843)⁵⁵. Na takto upravené nástroje se už hrálo lépe v požadované tónové výšce.

Tento německý typ fagotu má v dnešní době 25–27 klapek⁵⁶. K jeho zpopularizování došlo nejprve v německy mluvících zemích. Ve 20. století se dostal do širokého povědomí společnosti celého světa. Francouzský typ fagotu obsahuje 22 klapek a je vybaven Böhmovým systémem. Používá se ve Francii, Kanadě a románských zemích.⁵⁷

⁵³ Böhmvův systém je založený na převodech. Klapky jsou propojené mezi sebou. Systém se ujal na příčné flétně, hoboji a klarinetu.

⁵⁴ KURFÜRST, P., 2004.

⁵⁵ Karel Almenröder- německý učitel, fagotista a skladatel. Zasloužil se o mnohé reformy techniky na fagotu.

⁵⁶ History: The Early Bassoon. *History* [online]. [cit. 2014-11-29].

⁵⁷ Tamtéž.

3. Fagotová třída na plzeňské konzervatoři

Tato kapitola je věnována historii fagotové třídy na plzeňské konzervatoři. Výcho- diskem kapitoly jsou informace získané z archivu Konzervatoře Plzeň a Archivu města Plzně. Jsou zde zmíněni učitelé a všichni absolventi fagotové třídy na Konzervatoři v Plzni, jejich koncerty, účasti na soutěžích a repertoár nejvíce hraných fagotových skladeb.

„Na návrh rady KNV v Plzni schválilo kolegium ministerstva školství a kultury ve své schůzi dne 20. 8. 1960 zřízení konzervatoře v Plzni. Zřízení tohoto ústavu je odůvod- něno jednak velkým počtem hudebních škol, kde máme většinou nekvalifikované učitele, ale také velkou potřebou orchestrálních hudebníků pro 6 symfonických orchestrů Západo- českého kraje a rozvojem lidových škol umění v kraji.“⁵⁸ Dne 11. září 1961 bylo zahájeno vyučování.⁵⁹

V té době se na škole vyučovalo hře jen na několik nástrojů. V jednom dokumentu je uvedeno: „Na konzervatoři se zatím vyučuje hře na smyčcové a dechové nástroje a na klavír.“⁶⁰ Klavír vyučovali profesori A. Brejcha a J. Duras, hře na housle prof. M. Machá- ček; jako externí učitelé vyučovali ještě: J. Svoboda /viola/, dr. L. Grigar /violoncello/, V. Lísa /kontrabas/, L. Rubáš /hoboj/ a F. Vacovský /klarinet/, všichni z orchestru Velkého divadla J. K. Tyla v Plzni; dále A. Chaloupka /trubka/, z orchestru Čsl. rozhlasu v Plzni V. Filipovský /flétna/ a J. Balek /pozoun/.⁶¹ Výuka některých oborů se rozvíjela až v pozdějším období, např. pěvecké oddělení vzniklo až koncem 80. let.⁶² V druhém roce se zde začal vyučovat obor fagot.

Od počátku fagotové třídy se profesorské role na dlouhou dobu chopil Ladislav Šmídl⁶³, který pracoval v orchestru divadla J. K. Tyla a vstoupil do učitelského sboru jako externí pracovník.⁶⁴ První zmínka o něm se objevila v kronice školy druhého roku její existence: „Z českého rozhlasu v Plzni vstoupil do sboru L. Chmel pro obor hry na trubku, z LŠU v Plzni pro obor hry na lesní roh J. Mraček a z orchestru divadla J. K. Tyla v Plzni L. Šmídl pro obor hry na fagot, všichni jako externí síly.“⁶⁵

⁵⁸ *Návrh na zřízení konzervatoře Plzeň*. Konzervatoř Plzeň. Kronika konzervatoře 1961–1968, nestr.

⁵⁹ *Sborník Konzervatoř Plzeň 1961 - 1991*. Plzeň: Inwest - Press s.r.o., 1991, 44 s.

⁶⁰ Plzeň má Konzervatoř. *Pravda*. 12. 9. 1961. Konzervatoře Plzeň. Kronika konzervatoře 1961–1968, nestr.

⁶¹ Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1961/1962, s. 7.

⁶² Tamtéž, s. 5.

⁶³ Srov. kapitola č. 5.

⁶⁴ Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1962/1963, s. 12.

⁶⁵ Tamtéž, s. 12.

Za působení L. Šmídla nebyl na obor fagot prvním rokem podle zjištěných informací nikdo přijat. Až v roce 1963 nastoupil na konzervatoř jeden fagotista – Josef Prášil, který obor studoval jako student dálkového studia. Po čtyřiatřiceti letech vyučování se nástupcem L. Šmídla stal jeho bývalý žák Matouš Křiváček⁶⁶.

Konzervatoř do dnešní doby absolvovalo 25 studentů fagotu, z toho jenom tři ženy, které dostudovaly v posledním desetiletí. Byli to již zmíněný Josef Prášil⁶⁷, dále Zdeněk Vlna⁶⁸, Alexandr Šťastný, Vladimír Tvrďý, Jiří Šimoník, Jaroslav Klíma, Jaroslav Kopejtko, Jaroslav Jedlička⁶⁹, Martin Novák, Jindřich Koman⁷⁰, Petr Legát⁷¹, Jiří Jech, Svatoslav Němeček, Michal Šulc, nynější učitel hry na fagot Matouš Křiváček, Vladimír Vlna⁷², Petr Janovský, Václav Kapusta⁷³, Frederik Machač, Václav Vonášek⁷⁴, Milada Václavíková, Petr Hlavatý, Jana Čabová, Mária Michaela Nejezchlebová, Jiří Špecián.⁷⁵ Další studenti ukončili své vzdělání pouze maturitou, odešli rovnou na AMU nebo studium na konzervatoři nedokončili.

Repertoár absolventských koncertů a zkoušek se do třicátého výročí školy pozměnil jen málo. Hrály se a dodnes hrají stále stejní skladatelé a jejich skladby. Nejhranějších kompozicí je bezpochyby *Koncert pro fagot F dur* od C. M. von Webera⁷⁶. Hned za ním je *Sonáta pro fagot a klavír*⁷⁷ od C. Saint-Saëns. Dodnes neztratil oblibu ani *Koncert pro fagot a orchestr*⁷⁸ od J. A. Koželuha. Tato díla se stala základnou, kterou by měl projít každý fagotista. Do repertoáru byly dříve mj. zařazovány sonáty od G. Ph. Telemanna⁷⁹, P. Hindemitha⁸⁰ nebo také koncerty od A. Vivaldiho⁸¹.

⁶⁶ Viz kapitola č. 5.

⁶⁷ Viz kapitola č. 4.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Konzervatoř Plzeň. Protokoly o absolventských zkouškách. 1967–2014, nestr.

⁷⁶ Carl Maria von Weber (1786–1826) byl německý hudební skladatel, kapelník, klavírista a dirigent. WEBER, Carl Maria von. *Koncert F-dur pro fagot a orchestr F-dur op. 75*. Germany: Breitkopf, n. d., s. 32. ISBN 9790004169117.

⁷⁷ Camille Saint-Saëns (1835–1921) byl francouzský hudební skladatel, dirigent, klavírista, varhaník a hudební kritik. SAINT-SAËNS, Camille. *Bassoon Sonata in G Op. 168: for Bassoon and Piano*. Leipzig: Peters Edition, n. d.

⁷⁸ Jan Antonín Koželuh (1738–1814) byl český hudební skladatel a varhaník. KOŽELUH, Jan Antonín. *Koncert pro fagot a orchestr*. Praha: Edy's score, 1996.

⁷⁹ George Philipp Telemann (1681–1767) byl německý hudební skladatel a varhaník v době baroka. Hrané skladby na konzervatoři: Sonáta Es dur pro fagot a klavír, Sonáta f moll pro fagot, Sonáta e moll pro fagot.

⁸⁰ Paul Hindemith (1895–1963) byl německý hudební skladatel, violista, učitel, hudební teoretik a dirigent. Malá hudba pro dechy, Sonáta pro fagot a klavír.

Větší změnu lze zaznamenat po roce 1993, kdy se v seznamu hraných skladeb začali objevovat noví skladatelé z 20. století. Byli to jak domácí, tak i zahraniční kompozisté. Především se oblíbenými stali francouzští autoři jako F. Devienne⁸², F. Poulenc⁸³, E. Bozza⁸⁴. Na absolventských koncertech zazněli i čeští skladatelé, mezi nimi T. Svoboda⁸⁵, J. Fučík⁸⁶ a J. Bažant⁸⁷, skladatel a učitel z plzeňské konzervatoře.

První interní večer konzervatoře se uskutečnil 17. dubna 1962 ve školní třídě, zde ještě fagotista nehrál. Na historicky prvním interním večeru zazněl fagot až v roce 1965, kde vystoupil Zdeněk Vlha z 2. ročníku se skladbou K. Stumpfa *Concertino*⁸⁸.

V 60. letech 20. století se na žádném jiném interním večeru fagot neobjevil. Studium hry na fagot se rozvíjelo hlavně v 70. letech a 1. pol. 80. let. Ve školním roce 1973/1974 vystoupili celkem na třech interních večerech 2 hráči a to: Vladimír Tvrđý a Luboš Hucek. V následujícím roce se k nim přidal Jaroslav Klíma a počet interních večerů dosáhl pěti. Dále byl na počet výstupů ještě úspěšnějším rokem školní rok 1978/1979, kdy se v sedmi večerech představilo 6 interpretů.

Plodné období nastalo ve třech letech za sebou 1981/82 – 1983/84. Hned v prvním roce se fagotisté zúčastnili patnácti večerů. Bylo to dáno tím, že v každém ročníku hrál alespoň jeden student na fagot, celkem jich studovalo od 2. do 6. ročníku pět.⁸⁹ Běžné bylo vystoupení studentů nejméně ve dvou večerech, studenti fagotu J. Špidra a J. Kopejtko však hráli každý dokonce ve 4 večerech. U J. Kopejtky je to logické, jelikož studoval v té době 6. ročník, a tudíž se připravoval na svůj absolventský výkon. J. Špidra byl však tehdy v 2. ročníku a o to byla frekvence jeho vystoupení překvapivější. Počet výstupů nebyl omezován ani v dalším roce, což souviselo se skutečností, že hru na fagot studovali posluchači konzervatoře v každém ročníku. Tato situace nastala jen 2x po dobu existence školy. Nejčastěji vystupujícím studentem byl v tomto roce Martin Novák z 5. ročníku, který zahrál před spolužáky pětkrát. V průběhu 13 večerů vystoupilo pět hráčů na fagot.

⁸¹ Antonio Vivaldi (1678–1741) byl německý hudební skladatel a houslový virtuos. Napsal cca 40 koncertů pro fagot. Hrané skladby: Koncert e-moll pro fagot, Koncert a moll pro fagot, Koncert B dur pro fagot.

⁸² François Devienne (1759–1803) byl hudební skladatel a učitel v Paříži. Hraná skladba pro fagot: Koncert C dur.

⁸³ Francis Poulenc (1899–1963) byl hudební skladatel a člen Pařížské šestky. Hraná skladba pro fagot: Trio pro klavír hoboj a fagot.

⁸⁴ Eugène Bozza (1905–1991) byl francouzský hudební skladatel a violista. Hrané skladby pro fagot: Récit, Sicilienne et Rondo a Fantazie pro fagot.

⁸⁵ Hraná skladba: Scherzo pro sólový fagot.

⁸⁶ Julius Fučík (1872–1916) byl český hudební skladatel a dirigent. Psal hlavně skladby pro vojenské účely – „český král pochodů“. Hraná skladba: Burlesko.

⁸⁷ Jaromír Bažant (1926–2009) byl český hudební skladatel, klavírista, hobojista a učitel. Přínosem je jeho tvorba pro akordeon. Hraná skladba pro fagot a další nástroje: Tři dueta pro housle a fagot.

⁸⁸ Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1981/1982. nestr.

⁸⁹ Tamtéž.

Poslední a nejsilnější rok byl 1983/1984, kdy na interních večerech školy zazněl fagot šestnáctkrát. Rekordmanem tohoto roku se stal Jindřich Koman, jenž se individuálně představil 7x. V dalších letech se už tolikrát fagot na večerech neobjevoval.

Od roku 1990 již kroniky konzervatoře nevznikají, a tak programy interních večerů ani všechny programy koncertů nejsou evidovány.

3.1 Koncerty

O vystupování fagotistů na koncertech se dochovalo v archivech několik zmínek. Ve školním archivu jsou k nalezení programy koncertů a novinové recenze a to jen do roku 1989. Dále se ročníkové kroniky nezakládaly, místo nich se začaly psát závěrečné Výroční zprávy. V kronikách konzervatoře je možno spatřit významné koncerty a úspěchy především houslistů a klavíristů. Další novinové recenze lze nalézt ve Studijní a vědecké knihovně plzeňského kraje.

Koncerty lze dělit na:

1. slavnostní, kdy posluchači nebo absolventi na závěr školního roku předvádějí svá nacvičená díla,
2. vlastní koncerty maturantů nebo absolventů,
3. a koncerty pro veřejnost k různým událostem kulturního života Plzeňského kraje i České republiky.

Na slavnostních koncertech vystupovali jednak sólisté konzervatoře a jednak orchestr, buď Plzeňský rozhlasový orchestr⁹⁰, nebo Západočeský symfonický orchestr Mariánské Lázně⁹¹. Jak dokládají archivní zdroje „jsou absolventi očekáváni ve všech západočeských symfonických orchestrech, ať už je to Plzeňský rozhlasový orchestr, Západočeský symfonický orchestr v Mariánských Lázních a Karlovarský symfonický orchestr nebo operní či operetní orchestr Divadla J. K. Tyla v Plzni.“⁹²

Fagotisté této možnosti zahrát na závěrečném koncertě sólovou skladbu s orchestrem využívali stejně jako studující dalších oborů. Většinou byli ve čtvrtém, pátém nebo šestém ročníku, díky čemu dosahovali potřebné úrovně. Z informací archivu konzervatoře mezi ně patří Zdeněk Vlha, Vladimír Tvrdý, Luboš Hucek, Jaroslav Kopejtko, Jin-

⁹⁰ Plzeňský rozhlasový orchestr – Symfonický orchestr města Plzně byl založen roku 1993 a nyní nese jméno Plzeňská filharmonie.

⁹¹ Západočeský symfonický orchestr Mariánské Lázně vznikl v roce 1821. Od roku 2011 stojí v čele tohoto orchestru šéfdirigent Martin Peschík.

⁹² Plzeňská konzervatoř jubluje, Skutečné kulturní hodnoty. *Pravda*. 11. září 1981, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1981/1982.

dřích Koman, Matouš Křiváček, Václav Vonášek, Frederik Machač, Petr Hlavatý, Jan Malík.⁹³

Koncerty maturantů a absolventů se dříve konaly ve Smetanově síni SVK⁹⁴ v Plzni, Přednáškové síni Západočeského muzea. V dnešní době se tyto koncerty pořádají v sále Antonína Dvořáka, v nově zrekonstruované budově Konzervatoře Plzeň.

Koncerty k různým společenským, politickým nebo kulturním událostem České republiky a Plzeňského kraje byly často pořádány k výročí KSČ, jenž se obvykle konaly v kulturním domě Peklo. Dále byly organizovány různé programové koncerty, např. *Hudba z archivu* pořádaná Archivem města Plzně v obřadní síni Radnice města Plzně, nebo koncerty s programem *Česká soudobá tvorba pro dechové nástroje* konající se v Západočeském muzeu. Tyto zmíněné programové koncerty se konaly nejvíce v letech osmdesátých.

Slavnostních koncerty byly recenzovány v dobovém tisku. Jako doklad uvádíme např. úryvek z recenze na vynikající výkon Zdeňka Vlvy, tehdy z prvního ročníku. V novinách se psalo: „V Mozartově Koncertu B dur pro fagot s průvodem orchestru vystoupil jako sólista Zdeněk Vlva, absolvent ze třídy L. Šmídla. I tento výkon zasluhuje nejlepší ocenění. V první větě Allegru je fagot značně exponován v akordických rozkladech a stupnicových pasážích. Andante zaujalo procítěným přednesem a Rondo radostností a hravostí.“⁹⁵ O Z. Vlnovi se psalo i v následujícím článku, u kterého bohužel není znám rok jeho napsání, nejspíše to bylo v šestém ročníku, kdy absolvoval: „Z absolventů, kteří na zmíněných koncertech podali vynikající výkony, mohu jmenovat několik: klarinetistu Josefa Krčka ze třídy prof. Vacovského, fagotistu Zdeňka Vlvy ze třídy pro. Šmídla, ...“⁹⁶

Mezi další úspěchy slavnostních koncertů se řadí koncert konaný v roce 1976 k 55. výročí KSČ a 15. výročí trvání konzervatoře, kdy se v novinách psalo: „V druhé polovině večera jsme slyšeli velmi pěkně zahráný Koncert D dur pro fagot C. M. Webera, přednesený V. Tvrdým, ...“ a dále i jeden z neúspěchů komorní hry: „Závěrem koncertu zaznělo

⁹³ Údaje jsou dostupné z: Konzervatoř Plzeň. Kroniky konzervatoře 1967–2014 a Rozhovor s pedagogem konzervatoře Matoušem Křiváčkem. Plzeň 10. 3. 2015, v Plzni na konzervatoři.

⁹⁴ SVK – Státní a vědecká knihovna v Plzni.

⁹⁵ JINDROVÁ, Jana. Večer plný radosti. *Pravda*. 1964, nestr. Dostupné z: VLNA, Zdeněk. Plzeň. Viděno 10. 3. 2015. Soukromý archiv.

⁹⁶ JINDROVÁ, Jana. Gaudeamus igitur. *Pravda*. 1969, nestr. Dostupné z: VLNA, Zdeněk. Plzeň. Viděno 10. 3. 2015. Soukromý archiv.

Divertimento pro dechový kvintet, jemuž chyběla lehkost typická pro Haydnovu hudbu a místy intonační jistota.⁹⁷

Na dalším závěrečném koncertě při předávání maturitních vysvědčení v roce 1984 zazněl fagotový koncert, který byl zhodnocen v jednom z novinových článků takto: „Od velkého italského barokního mistra Antonia Vivaldiho jsme slyšeli koncert e moll pro fagot, smyčce a cembalo s výborným sólistou Jindřichem Komanem, jenž znovu potvrdil zvučnou učitelskou pověst prof. Ladislava Šmídla a sám prokázal vysoký stupeň technické zralosti a muzikálnosti.“⁹⁸

Nesmím opomenout další úspěch J. Komana tentokrát s dechovým kvintetem v roce 1982: „*H. Pětrošová s A. Kotapišovou (flétna), P. Petříkem (klarinet) a J. Komanem (fagot) uvedli rozkošné Quartettino di Pilsen od E. Spáčila. Spáčilova hudba voní mládím, střídá dramaticky vyhrocené plochy s meditativně zaroubovanými partiiemi a pořešuje původností v kompozičním pojetí čtyřvětého Quartettina i smyslem pro nástrojovou barevnost a pro vyváženost celku.*“⁹⁹

V pochvalném duchu se nesl i článek o slavnostním koncertu konzervatoře v roce 1986: „V koncertě B dur pro klarinet, fagot a orchestr K. Stamice vystoupil o rok starší klarinetista J. Sonnek a fagotista P. Legát. Svým výkonem jak v sólech, tak v souhře v poměrně dlouhé skladbě, která však nepostrádá bohatou melodickou invencí a určitý půvab, jen potvrdili obecně uznávanou vysokou úroveň dechového oddělení plzeňské konzervatoře.“¹⁰⁰

Velmi kladně byl hodnocen koncert pro fagot na závěrečném koncertu roku 1987, kde účinkoval čerstvý absolvent Petr Legát: „Nejvyzrálejší byl podle mého soudu výkon fagotisty P. Legáta (ze třídy prof. L. Šmídla), který prezentoval ve Weberově Koncertu F dur op. 75 – jímž byl slavnostní večer otevřen – celou velikost svého interpretačního umění. Krásný tón, neomylné intonace, jemnost ve hře, výrazová hloubka i slohová jistota zasluhující skutečně ta nejvyšší ocenění!“¹⁰¹

Poslední zmínka v tisku o slavnostních koncertech, kde zazněl fagot, je věnována koncertu k 50. výročí působení plzeňské konzervatoře v roce 2011. V orchestru tehdy hrál

⁹⁷ J., T. Mládí plzeňské konzervatoře. *Pravda*. Datum nezjištěno, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1975/1976.

⁹⁸ Š., P. Concert na „odchodnou“. *Pravda*. 28. června 1984, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1983/1984.

⁹⁹ Š., P. Nová hudba mládeži. *Pravda*. 4. května 1982, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1981/1982.

¹⁰⁰ F., J. Slavnostní koncert konzervatoře. *Pravda*. 3. července 1983, č. 5. Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje.

¹⁰¹ Z., Z. Konzervatoř na závěr roku. *Pravda*. 2. července 1987, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1986/1987.

výborný fagotista Václav Vonášek, člen České filharmonie. V novinovém článku tento koncert zhodnotil Jaroslav Fiala¹⁰² takto: „Ve slavnostní a zároveň radostné náladě se konal 17. září v Měšťanské besedě v Plzni koncert k 50. výročí založení plzeňské konzervatoře. Ve velmi početném symfonickém orchestru, vedeném dirigentem Jiřím Štruncem, zasedli vedle současných nejlepších studentů bývalí vynikající absolventi, aby provedli dvě z nejoblíbenějších děl české hudby – symfonickou báseň Vltava Bedřicha Smetany a symfonii Antonína Dvořáka zvanou Z Nového světa. V úvodu zazněla v orchestrální úpravě studentská hymna Gaudeamus igitur a po ní se ředitel konzervatoře Miroslav Brejcha zmínil o významných meznících školy a osobnostech pedagogů. Zvláště přivítal Vlastu Bokůvkovou a Jindřicha Durase, které sál ocenil srdečným neformálním potleskem. Obě stěžejní díla koncertu přednesl orchestr na profesionální úrovni, v pěkné souhře i intonaci a s vystižením nálad zejména jednotlivých částí Dvořákovy symfonie. Drobné nedostatky vynahradili hráči přesvědčivým výrazovým podáním a zaplněným sálem byli odměněni dlouhým nadšeným potleskem.“¹⁰³

V novinách se psalo nejen o koncertech v Plzni, ale také mimo ni: „Letošní Pódium mladých talentů se koná dnes ve velkém sále MKS v Domažlicích ve spolupráci Kruhu přátel hudby a plzeňské konzervatoře. Vystoupí na něm konzervatoristé z přitažlivých oborů: Marta Fruncová- kytara, Josef Brožík – akordeon, Václav Čurda – lesní roh, Petr Legát – fagot, Zdeňka Kašparová – klavír.“¹⁰⁴

3.2 Soutěže

Dobré výsledky žáků fagotové třídy dokládají umístění i ve státních soutěžích. První zmínka o soutěžícím fagotistovi je z roku 1978. V tomto roce Petr Žejdl vystoupil na Soutěži konzervatoří v Ostravě. Některé výborné výsledky byly opět zmíněny i v tisku: „Výsledky plzeňské konzervatoře jsou pozoruhodné – tři žáci získali ve svých kategoriích první místa. Jsou to klarinetista Pavel Brázda ze třídy prof. J. Hlaváče (loňský vítěz Concertina Praga), jeho starší bratr Milan Brázda ze třídy prof. V. Eichlera ve hře na pozoun a Jindřich Koman ze třídy prof. L. Šmídla ve hře na fagot.“¹⁰⁵ V článku se autor věnuje vý-

¹⁰² Jaroslav Fiala je známý plzeňský hudební historik, pedagog, publicista a kritik píšící pro Plzeňský deník. Má na svém kontě několik publikací knih o plzeňských pěveckých sborech aj.

¹⁰³ FIALA, Jaroslav. Konzervatoř slavila výročí unikátně. *Plzeňský deník*. 2011, č. 10, s. 4. Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje.

¹⁰⁴ VOR. Konzervatoristé v Domažlicích. *Pravda*. 9. června 1987, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1986/1987.

¹⁰⁵ P., O. Konzervatoř opět úspěšná. *Pravda*. 30. prosince 1981, nestr. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1981/1982.

sledkům soutěžní přehlídky konzervatoří ČSR¹⁰⁶ ve hře na dechové nástroje v Teplicích. J. Koman z 3. ročníku zde soutěžil se skladbou Antonia Vivaldiho Koncert d moll.

V kronice lze najít záznamy ještě o další soutěži, které se zúčastnili dva fagotisté – Jindřich Koman a Petr Legát. Byla to opět soutěž konzervatoří v roce 1985, avšak zda získal Petr Legát jedno z předních ocenění, nelze dohledat.¹⁰⁷ J. Koman získal na této celorepublikové soutěži druhé místo.

Dalším úspěchem fagotistů tentokrát v komorní hře bylo 2. místo kvarteta Plzeň na Concertinu Praga, kde též vystoupil Jindřich Koman.

¹⁰⁶ Česko–Slovenská republika.

¹⁰⁷ Údaje jsou dostupné z: Konzervatoř Plzeň. Kroniky konzervatoře 1967–1989. Tento zdroj se nezdá být úplný. Je tedy pravděpodobné, že se jich na soutěžích umístilo více.

4. Významné osobnosti fagotové třídy

Tato kapitola představuje vybrané osobnosti z fagotové třídy na plzeňské konzervatoři. Náš výběr byl ovlivněn především tím, zda bylo možné s fagotistou vstoupit do osobního kontaktu. Je nutno dodat, že téměř každý fagotista, jenž studoval pod vedením Ladislava Šmídla, je v dnešní době úspěšný. Samozřejmě mezi tyto fagotisty patří i někteří studenti, již studovali ve třídě Matouše Křiváčka.

4.1 Josef Prášil¹⁰⁸

Obrázek 6 Josef Prášil

Narodil se v roce 1942 v Hartmanicích v okrese Pohoří, odkud pocházel i slavný skladatel Bohuslav Martinů. Po osmileté základní škole prošel J. Prášil přijímacím řízením na Vojenskou hudební školu (dále VHŠ).

Délka studia na VHŠ trvala tři roky. Zde musel žák většinou hrát na dva nástroje. Důvodem toho byly dva orchestry, hlavní dechový a druhý symfonický. Nejčastější kombinace nástrojů byla klarinet jako první nástroj a fagot jako druhý nástroj, jenž měl i J. Prášil, nebo také lesní roh a violoncello. Po dokončení VHŠ byl členem vojenské kapely v Klatovech, kam dostal umístěnku.¹⁰⁹

V roce 1962 bylo nařízeno, aby si vojáci z povolání dodělali vzdělání a stoupli tak v očích veřejnosti. Pro praporčíky to znamenalo jít na VŠ a pro důstojníky byla možnost jít na gymnázium nebo konzervatoř. Tak se Josef s kolegy od vojenské kapely vydal do Plzně, kde zjistil, že dálkové studium na konzervatoři zatím není možné a začal nejdříve studovat fagot u pana Ladislava Šmídla na LŠU¹¹⁰ v Plzni. Rok nato, když byl otevřen první ročník dálkového studia, prošel přijímacími zkouškami a byl přijat na obor hry na fagot do třetího ročníku dálkového studia na plzeňské konzervatoři.

Rád na svá školní léta na konzervatoři vzpomíná, jak hrál v pátek a sobotu v zaměstnání na saxofon a klarinet a mezi tím jezdil na hodiny fagotu do Plzně.

Fagot si J. Prášil koupil od kolegy, který ho měl odložený na půdě, za 3,5 tisíce a používá ho dodnes. Nástroje od výrobce Amatti stály tehdy stejně, ale byly horší kvality.

¹⁰⁸ Viz obrázek 6. Dostupné z: PRÁŠIL, Josef. Klatovy. Viděno 9. 2. 2015. Soukromý archiv fotografií.

¹⁰⁹ Rozhovor s Josefem Prášilem, nar. 1942, Klatovy 9. 2. 2015.

¹¹⁰ Lidová škola umění.

Zajímavostí ze studií je, že maturitu absolvoval až v pátém ročníku, neboť tehdy nebyly zatím vypracovány žádné osnovy pro maturitní ročník dálkového studia. „Výhodou“ prvního ročníku dálkového studia bylo i to, že nemusel vypracovávat žádnou absolventskou práci, avšak další ročník již měl závěrečnou práci v požadavcích.

J. Prášil dále hrával i v rozhlasovém orchestru, kde byl v sekci žesťových nástrojů jako saxofonista, v symfonickém orchestru Hudební školy v Klatovech, kde dostal kytici za 50 let působení v jeho řadách.

Jeho největším triumfem posledních let bylo hostování ve filharmonii Mnichov, kde spolu s dalšími muzikanty z Klatov vystoupili na dvou koncertech. J. Prášil říká, že to byl úžasný zážitek hrát s tak výbornými muzikanty. Nyní je v penzi.

4. 2 Zdeněk Vlňa¹¹¹

Narodil se v roce 1942 v Zahradce, blízko Kostelce nad Vltavou. Původně se učil dva roky truhlářem v Karlových Varech.¹¹² Když se dostal do firmy v Liberci na zaučení,

Obrázek 7 Zdeněk Vlňa

zamiloval se do hudby. Nejprve hrál na trumpetu. Kvůli problému s chrupem nemohl nadále pokračovat ve studiu, protože by nedokázal mít správný nátisk. Další možnosti hraní na nástroj byl hoboj nebo fagot. Jeho učitel mu nabídl, že má známého dobrého fagotistu, který hraje v divadle, tak mu domluvil hodiny s ním a začala jeho fagotová kariéra.

Po vojně roku 1963 se přihlásil na dvoje přijímačky, jak na konzervatoř do Plzně, tak i do Prahy. Z Prahy mu přišel dopis, že se na školu nedostal, ale o pár dní později se dozvěděl, že v Plzni byl přijat. Po nějaké době se potkal s Karlem Vackem, zástupcem ředitele z pražské konzervatoře a zároveň ředitelem té plzeňské, který ho poznal a řekl mu, že si ho raději „přetáhl“ do Plzně do orchestru. Tak se stalo, že Z. Vlňa hrál od prvního ročníku ve školním orchestru. Studenti byli běžně povinni hrát v orchestru až od třetího ročníku.

Jeho kariéra fagotisty pokračovala dál, již ve čtvrtém ročníku (1966) nastoupil do orchestru plzeňské operety. Po řádném ukončení vzdělání na konzervatoři v roce 1969 se dále dostal do orchestru opery DJKT¹¹³ a v roce 1972 do orchestru Národního divadla. Z. Vlňa se hlásil i na AMU, ale na studium nenastoupil vzhledem k možnosti stavět v té době

¹¹¹ Viz obrázek 7. Dostupné z: VLNA, Zdeněk. Plzeň. Viděno 10. 3. 2015. Soukromý archiv fotografií.

¹¹² Rozhovor se Zdeňkem Vlnou, nar. 1942, Plzeň 10. 3. 2015.

¹¹³ Divadlo J. K. Tyla v Plzni.

byt. V závěru kariéry vyučoval na základní umělecké škole. V současné době je v důchodu.

4.3 Jaroslav Jedlička

Narodil se v roce 1962 v Sušici. Hlásil se původně na studium hry na klarinet.¹¹⁴ Hře na tento nástroj se J. Jedlička učil na LŠU v Horažďovicích a půl roku před přijímacími zkouškami ho připravoval pedagog z konzervatoře B. Zákostecký. V roce 1979 byl přijat, ale na fagot. V průběhu studií hrával s dechovým kvintetem na tzv. kulturních brigádách¹¹⁵ a koncertech se školním orchestrem. Na hodiny fagotu s L. Šmídlem se těšil. Tento pedagog dokázal ocenit jeho přípravu a věnoval mu hodně ze svého volného času. Absolventský koncert hrál J. Jedlička s Plzeňským rozhlasovým orchestrem v Pekle. Interpretoval *Koncert F-dur pro fagot a orchestr* od C. M. von Webera, koncert dirigoval V. Micka. Již od pátého ročníku hrál J. Jedlička v operním orchestru DJKT. Dále působil v AUS VN¹¹⁶ (na vojně), v Plzeňském rozhlasovém orchestru a v orchestru Národního divadla. Nyní hraje v Symfonickém orchestru hlavního města Prahy FOK.

4.4 Jindřich Koman

Narodil se v roce 1964 ve Strakoniciích. Přijímací zkoušky konzervatoře vykonal v oboru hra na klarinet, byl dokonce na něj přijat, ale nakonec byl přeložen na fagot.¹¹⁷ Na svá studia vzpomíná v dobrém, vztahy mezi fagotisty byly kamarádské a mnohdy trvají dodnes. J. Koman se učil hodně od starších studentů, protože začínal s hrou na fagot až v prvním ročníku konzervatoře.

Po konzervatoři (1977–1983) byl přijat na AMU, kde studoval u doc. M. Maisera¹¹⁸ a jeden rok u F. Hermana a J. Seidla. Absolvoval také kurzy sólové hry u pedagoga Vignola v Nice a kurzy komorní hry u F. van Kotena v Bayreuthu. Dosavadní činnost p. Komana spočívala v působení v různých orchestrech: DJKT, AUS VN, Komorní opera Praha, Musica Bohemica, Opera Mozart Praha, Národní Divadlo, Česká komorní

¹¹⁴ Elektronická korespondence s Jaroslavem Jedličkou, nar. 1961, 31. 3. 2015.

¹¹⁵ Dnes výchovné koncerty.

¹¹⁶ Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého.

¹¹⁷ Elektronická korespondence s Jindřichem Komanem, nar. 1964, 2. 4. 2015.

¹¹⁸ Pedagog na AMU.

filharmonie, ČNSO¹¹⁹. J. Koman stále vypomáhá souborům jako je Symfonický orchestr hlavního města Prahy (FOK¹²⁰) nebo Český symfonický orchestr¹²¹.

4.5 Petr Legát¹²²

P. Legát se narodil v roce 1967 v Plzni.¹²³ Soukromě se učil hře na fagot u L. Šmídla. Začal na tento nástroj hrát rok a půl před přijímacími zkouškami na konzervatoř. S fagotem vystupoval během studií nejen s dechovým kvintetem, ale i s tehdejším amatérským sdružením v Plzni.

V roce 1986 a 1987 působil v orchestru DJKT. Po absolvování konzervatoře se v roce 1987 dostal na AMU. V současné době hraje v orchestru Divadla J. K. Tyla (2011–dosud), působil v orchestru Hudebního divadla Karlín (1989) a v orchestru Národního divadla v Praze (1990–2011).

Na osobnost L. Šmídla vzpomíná v dobrém. Dle jeho slov bylo studium pod vedením L. Šmídla báječné, protože jim pan profesor hodně dal, jak profesně, tak i lidsky.

Obrázek 8 Petr Legát

4.6 Vladimír Vlňa¹²⁴

Narodil se v roce 1973 v Plzni. Absolvoval konzervatoř v roce 1993. Po ukončení studií se dále vzdělával v zahraničí – Lipsku, kde získal zahraniční titul. V současnosti je fagotistou v operním orchestru Divadla J. K. Tyla v Plzni, působí také v Plzeňské filharmonii a je skladatelem.

O svých skladbách mluví v jednom z článků takto: „V minulosti jsem napsal též Koncert pro kontrafagot, smyčce a bicí, který jsem provedl před dvěma roky se Západočeským

Obrázek 9 Vladimír Vlňa

¹¹⁹ Český národní symfonický orchestr.

¹²⁰ Původní název Orchester F. O. K -Film-Opera-Koncert, novodobý název Symfonický orchestr hlavního města Prahy je od roku 1952.

¹²¹ Bývalý Filmový symfonický orchestr (FYSIO).

¹²² Viz obrázek 8. Petr Legát. In: *Orchestr* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/orchestr/clenove-souboru/fagoty/>.

¹²³ Elektronická korespondence s Petrem Legátem, nar. 1967, 18. 3. 2015.

¹²⁴ Viz obrázek 9. Vladimír Vlňa. In: *Členové orchestru* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.plzenskafilharmonie.cz/fagoty-p83.html>

symfonickým orchestrem Mariánské Lázně, a Concerto da camera se sólovým fagotem, napsané pro můj absolventský koncert v Lipsku.“¹²⁵

V Plzni roku 2012 zazněl jeho Koncert pro hoboj a orchestr v podání Plzeňské filharmonie, kde hlavním sólistou byl jeho bratr Vratislav Vlna. Vladimír Vlna tuto skladbu složil na objednávku pro výročí 65 let existence Plzeňské filharmonie. V Plzeňském deníku hodnotí premiéru skladby následovně: „Premiéra, která zazní vedle skladeb Roberta Schumanna a Césara Francka, je totiž dílem mladého plzeňského komponisty a zároveň fagotisty filharmonie Vladimíra Vlňy. Letos devětatřicetiletý skladatel i interpret představí veřejnosti svůj Koncert pro hoboj a orchestr, opus číslo 26. Filharmoniky povede jejich šéfdirigent Koji Kawamoto a sólistou bude autorův bratr působící v Praze, hoboista Vratislav Vlna.“¹²⁶

4.7 Václav Kapusta¹²⁷

Narodil se v roce 1976 v Klatovech.¹²⁸ Na konzervatoř se hlásil jako většina fagotistů na klarinet, na tento nástroj nebyl však přijat. Po odvolacím řízení mu bylo nabídnuto studium hry na fagot. V době jeho studia (1989–1996) byli na konzervatoři kromě V. Kapusty další čtyři fagotisté: Vladimír Vlna, Josef Šanda, Matouš Křiváček a Michal Šulc. Konzervatoř úspěšně absolvoval roku 1996 jako poslední žák Ladislava Šmídla. Zajímavostí z jeho studií je to, že na své absolventské zkoušky se připravoval sám, neboť L. Šmídl byl v nemocnici. Zároveň pomáhal jako nejstarší student z třídy Ladislava Šmídla mladším studentům s přípravou na závěrečné zkoušky.

Obrázek 10 Václav Kapusta

Ve čtvrtém ročníku (1992) začal působit v Plzeňské filharmonii, díky tomuto stálému zaměstnání už nenastoupil na AMU, kde přijímacími zkouškami prošel.

¹²⁵ Plzeňský deník.cz. *Filharmonie uvede koncert fagotisty, sólistou bude jeho bratr* [online]. 18. 1. 2012 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: http://plzensky.denik.cz/kultura_region/filharmonie-vede-koncert-fagotisty-solistou-bude.html.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Viz obrázek 10. Dostupné z: KAPUSTA, Václav. Plzeň. Viděno 24. 3. 2015. Soukromý archiv fotografií.

¹²⁸ Rozhovor s Václavem Kapustou, nar. 1976, Plzeň 24. 3. 2015.

Nyní působí už 20 let v orchestru Plzeňské filharmonie. Z toho jedenáct let zastává funkci prvního fagotisty. Dále se věnuje komorní hře v souboru Musica ad gaudium, kde působí cca patnáct let. Kromě toho hraje ve svých vlastních souborech Musica di cuore a Kudrnatá Kapusta. Vyučuje též třetím rokem zobcovou flétnu, fagot a komorní hru na ZUŠ Sokolovské 54¹²⁹.

4.8 Václav Vonášek¹³⁰

Pochází z Blatné¹³¹, z jižních Čech, kde se narodil v roce 1980. Nejdříve hrál na zobcovou flétnu, poté na klarinet. S klarinetem se hlásil na Plzeňskou konzervatoř, přijat sice byl, ale přiměli ho začít hrát na fagot. Nepovažuje to dnes za zklamání, ba naopak, za nejšťastnější událost v jeho životě. Jeho profesorem byl Ladislav Šmídl a později Matouš Křiváček. Ještě před absolvováním konzervatoře se dostal z 5. ročníku na HAMU, kde studoval pod vedením Františka Hermana a Jiřího Seidla. HAMU absolvoval mezi lety 1999–2005 a vzdělání na konzervatoři ukončil v roce 2000.

Obrázek 11 Václav Vonášek

Na základě vítězství v soutěži Talent roku 2002 získal roční stipendium na Royal College of Music v Londýně pod vedením Andrey DeFlammineise a Martina Gatta.¹³² V. Vonášek má na svém kontě několik cen, mezi ně patří Pražské jaro 2002 (2. cena), IDRS Melbourne 2004 (1. cena), Łódź 2005 (1. cena), Markneukirchen 2006 (3. cena), ARD Mnichov 2008 (3. cena) a Pražské jaro 2009 (1. cena).¹³³

Působil v PKF – Prague Philharmonia, od roku 2006 hraje v České filharmonii jako 2. fagotista a kontrafagotista. Kromě České filharmonie působí také v komorních souborech.

¹²⁹ Základní umělecká škola, Plzeň, Sokolovská 54.

¹³⁰ Viz obrázek 11. Václav Vonášek. In: *Členové orchestru* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.ceskafilharmonie.cz/vaclav-vonasek-p642.html>.

¹³¹ Rozhovor s Václavem Vonáškem, nar. 1980, Plzeň 16. 2. 2015.

¹³² POKORA, Miloš. Toužím svým posluchačům představit fagot v nejpestřejší paletě tváří a barev, říká Václav Vonášek. *Toužím svým posluchačům představit fagot v nejpestřejší paletě tváří a barev, říká Václav Vonášek* [online]. 2005, č. 3 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z:

http://www.hudebnirozhledy.cz/www/index.php?page=clanek&cislo_id=41&id_clanku=209.

¹³³ Tamtéž.

rech Trio Arundo, Prague Bassoon Band a Philharmonia Octet. Jako hostující hráč spolupracoval i s Berlínskými filharmoniky.¹³⁴

K jeho nejvýznamnějším nahrávkám patří koncerty a sonáty Vivaldiho, Bacha a Händela, které interpretoval spolu se souborem Barocco sempre giovane v roce 2013 pro vydavatelství Supraphon.¹³⁵

Jeho vztah k fagotu a práce na propagaci tohoto méně známého nástroje dokládá rozhovor zapsaný v jednom článku, kde odpovídal na otázku: „Kdyby vám dnes někdo nabídl celovečerní recitál třeba v Rudolfinu, co byste na něm hrál?“, odpověď zní takto: „Určitě bych se snažil ten fagot představit v co nejpestřejší paletě tváří a barev. Jinými slovy – skutečnost, že nemohu nabídnout ani Dvořáka ani Janáčka nebo Beethovena, bych kompenzoval tím, že bych se snažil v programu rozprostřeném od baroka po současnost uspokojit zvědavost na tom, co ten fagot všechno umí a jaké odstíny, ba celé výrazové světy dokáže v posluchačově duši rozrezonovat. Vůbec bych se nebál kombinovat originály s transkripcemi, a to nejen z baroka a klasicismu, nýbrž například i z o oné tak rozpustile muzikantské polohy, jakou nabízí třeba Rossini.“¹³⁶

Na základě zjištěných informací a názorů vybraných absolventů hry na fagot z plzeňské konzervatoře¹³⁷ můžeme konstatovat, že všichni tito bývalí studenti hodnotí své studium většinou kladně. Spolužáci si navzájem mezi sebou pomáhali a vztahy ve škole se daly přirovnat k rodinným. Hlavním aktérem těchto pozitivních vzpomínek byl především jeden člověk – pedagog Ladislav Šmídl, jenž své žáky učil nejen hře na fagot, ale učil je také, jak se k ostatním chovat. Sám jim byl příkladem. Jeho studenti¹³⁸ si do jednoho pamatují, že si jich vážil a že jim hodně lidsky dal. Václav Vonášek v rozhovoru uvedl, že díky osobnosti tohoto učitele, jenž ho učil jen 2 roky, získal povědomí o tzv. fagotovém „bratrství“. Pro všechny byl zkrátka „druhým tátou“, který si s nimi povídal o hudbě, ale i o běžných událostech jejich životů.

Velmi úspěšně pokračuje v pedagogické práci jeho bývalý žák Matouš Křiváček, jenž v současnosti zastává funkci učitele hry na fagot na Konzervatoři Plzeň. Také M. Kři-

¹³⁴ Václav Vonášek. In: *Václav Vonášek* [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.ceskafilharmonie.cz/vaclav-vonasek-p642.html>.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ POKORA, M., [online]. 2005, [cit. 2015-01-08].

¹³⁷ Rozhovory s J. Prášilem, Z. Vlnou, J. Jedličkou, J. Komanem, P. Legátem, V. Vlnou, V. Kapustou. Le-den-duben 2015.

¹³⁸ Hodnotí se rozhovory s vybranými a zmíněnými studenty v této kapitole.

váček je v povědomí studentů konzervatoře považován za jednoho z nejlepších pedagogů, podobně jako L. Šmídl.

5. Pedagogové hry na fagot plzeňské konzervatoře

Jak již bylo řečeno, výuce hry na fagot se do současnosti věnovali jen dva učitelé – Ladislav Šmídl a Matouš Křiváček. Pojdme si jejich život přiblížit.

5.1 Ladislav Šmídl¹³⁹ (1920–2004)

„Vážený profesor pocházel z Plas, kam se stále rád vracel. Hru na fagot studoval od svých čtrnácti let na známé Vojenské hudební škole v Praze a po jejím absolutoriu byl členem vojenské kapely pěšího pluku čís. 42 v Roudnici nad Labem.“¹⁴⁰ Byl také žákem významného pražského fagotisty K. Pivoňky. Za okupace byl v roce 1943 zatčen a vězněn hitlerovskými fašisty až do roku 1945.¹⁴¹ Poté se věnoval po dobu třiceti pěti let profesi hráče v plzeňském operním orchestru. Vedle práce v Divadle byl L. Šmídl členem poloamatérského Orchestrálního sdružení, které obohacovalo hudební život Plzně

Obrázek 12 Ladislav Šmídl

dvě desetiletí.¹⁴² Pedagogem se stal v roce 1947, kdy začal vyučovat na LŠU v Plzni. V roce 1962 nastoupil jako pedagog na Konzervatoř v Plzni (1962–1996). V roce 1996 onemocněl trombózou a byl rychle převezen do nemocnice. V té době nejstarší žák z jeho fagotové třídy pomáhal s přípravou na závěrečné zkoušky mladším spolužákům. L. Šmídl přišel díky této nemoci o nohu a na konzervatoř již nenastoupil. Jeho žáci (Václav Vonášek, Václav Kapusta, Matouš Křiváček, atd.) ho nadále jezdili navštěvovat k němu do Plas, kam si jezdili „dobít baterky“ dle slov V. Kapusty. Zkrátka za ním jezdili, aby si popovídali o všem možném.

¹³⁹ Viz obrázek 12. Dostupné z: VLNA, Zdeněk. Plzeň. Viděno 10. 3. 2015. Soukromý archiv fotografií.

¹⁴⁰ *Pětatřicet let v opeře*. Pravda, 23. prosince 1980. Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1980/1981.

¹⁴¹ ŠPELDA, Antonín. O jedné čtveřici, která pomáhá dělat dobrou operu v Plzni. *Pravda*. 12. 1. 1964. Dostupné z: KŘIVÁČEK, Matouš. Město Touškov. Soukromý archiv.

¹⁴² *Sborník Konzervatoř Plzeň 40 let 1961 - 2001*. Konzervatoř Plzeň, 2001, s. 22.

„Ladislav Šmídl je též členem dechového kvinteta Divadla J. K. Tyla od jeho založení a vykonal s tímto souborem mnoho záslužné práce v oblasti hudební výchovy mladé a nejmladší generace. Na plzeňské konzervatoři, kam byl povolán jako externí profesor hry na fagot, vychovával řadu velmi dobrých žáků a této pedagogické činnosti se hodlá věnovat nadále.“¹⁴³

Mimo jiné se Ladislav ve volných chvílích věnoval rybaření a jeho vášní byl zvláště lov pstruhů.¹⁴⁴

5.2 Matouš Křiváček¹⁴⁵ (nar. 1972)

Obrázek 13 Matouš Křiváček

Narodil se v roce 1972 v Hradci Králové, ale hned na to se jeho rodina přestěhovala do Kraslic, kde se později učil hře na zobcovou flétnu a klarinet. Právě s klarinetem se původně hlásil na konzervatoř, kde mu ale nabídli studování fagotu (1986-1992). Na tento nástroj tedy začal hrát až v prvním ročníku školy. Postupem času se stával hráčem orchestrálních těles, jak školního orchestru, tak i komorních těles - školní kvintet nebo příležitostné seskupení studentů. Po absolvování konzervatoře prošel přijímacím řízením na AMU, kde studoval po dobu čtyř let.

Na konzervatoř nastoupil jako pedagog v roce 1996 hned po studiích na vysoké škole, kde vyučuje nadále. Na konzervatoři učil jen o pár let mladší studenty. Prof. Křiváček říká, že začít učit hned po absolvování HAMU nebylo jednoduché. V začátcích se inspiroval zkušenostmi, které nasbíral od profesorů z vysoké školy, a dále i stylem vyučování Ladislava Šmídl, jenž používá dodnes. Postupem času obohacoval svůj repertoár o nové skladby ze zahraničí získané prostřednictvím V. Vonáška.

Deset let se při vyučování na konzervatoři živil jako umělec ve svobodném povolání. Nechal se najímat do různých orchestrů – Český národní symfonický orchestr¹⁴⁶,

¹⁴³ *Sborník Konzervatoř Plzeň 40 let 1961 - 2001*. 2001. s. 22.

¹⁴⁴ ŠPELDA, A., 1964.

¹⁴⁵ Viz obrázek 13. Matouš Křiváček. In: *Orchestr* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/orchestr/clenove-souboru/fagoty/>.

¹⁴⁶ Český národní symfonický orchestr založil v roce 1993 trumpetista Jan Hasenöhrl spolu s legendárním dirigentem Zdeňkem Košlerem. Dnes nabízí nejenom Čechům, ale i Evropě spoustu muziky jakéhokoliv žánru: klasika, film, jazz, folklor i populár.

Virtuosi di Praga¹⁴⁷, na delší dobu působil v orchestru Agon¹⁴⁸ produkující soudobou hudbu 20. a 21. století. M. Křiváček se věnoval i komornímu hraní v kvintetech, triích, značně se také věnoval barokní hudbě, např. s J. Kotoučem¹⁴⁹. Postupem času začal více učit v Plzni. Když byl vypsán konkurz na místo v orchestru DJKT, neváhal a konkurzu se zúčastnil, aby nakonec na toto místo nastoupil a působil v něm dodnes.

Dnes se M. Křiváček také věnuje vyučování hře na zobcovou flétnu a fagot na ZUŠ Bedřicha Smetany v Plzni (2014–dosud). Nadále se zúčastňuje mnoha akcí, na nichž se hraje jak stará, tak i moderní hudba. Např. v roce 2014 vystoupil na Festivalu staré hudby v Nebílovech s Koncertem C dur od Josefa Fialy.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Orchester Virtuosi di Praga byl založen v roce 1976 Oldřichem Vlčkem. Repertoár tohoto seskupení je velmi široký od baroka až po 20. století.

¹⁴⁸ Vedoucí seskupení je Petr Kofroň.

¹⁴⁹ Jiří Kotouč – vystudoval zpěv na Konzervatoři v Praze. Později se začal věnovat i dirigování a staré hudbě. Založil seskupení Camerata nova a Collegium flauto dolce.

¹⁵⁰ FREEMANOVÁ, Michaela. Festival staré hudby jako workshop. *Festival staré hudby jako workshop* [online]. 2014 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.casopisharmonie.cz/kritiky/festival-stare-hudby-jako-workshop.html>.

6. K některým aspektům hry na fagot

Cílem této kapitoly je představit nejznámější autory škol hry na fagot v Plzeňském kraji a popsat vybrané aspekty související bezprostředně s hrou na nástroj. Dále zde uvádím několik poznámek ke změně metodiky hry v průběhu let existence plzeňské konzervatoře. Některé vybrané školy hry na fagot a etudy poskytující postupný vývoj techniky hraní jsou uvedeny v přílohovém materiálu bakalářské práce (viz Příloha 1, s. I–II).

Fagot je nástroj, na nějž se hraje nejen prsty rukou, ale i ústy, patří tedy do skupiny dechových nástrojů. Hrát na tento nástroj je poměrně obtížné, a proto se v dechové sekci traduje názor, že fagot patří k jednomu z nejhůře ovladatelných. Je to tím, že velikost otvoru strojku, do nějž se vhání vzduch, je druhá nejmenší mezi dechovými nástroji¹⁵¹ a konstrukce fagotu je bohatá na počet klapky jak pro levou, tak i pravou ruku. I když se považuje za nejtěžší nástroj, je dobré vědět, že v podstatě každý nástroj je v jiném ohledu také složitý.

Je vhodné, když výuce fagotu předchází hra na nějaký dechový nástroj považovaný za lehčí z hlediska ovladatelnosti. Obvykle to bývá zobcová flétna, ale např. i klarinet. Průměrná doba výuky jedince ve hře na flétnu odpovídá čtyřem rokům. Avšak u každého žáka je doba individuální. Některý žák zvládne požadovanou úroveň za kratší dobu a naopak. Nejmladším studentem hry na fagot může být pětileté nebo šestileté dítě, které zatím nehraje na standardní nástroj, ale na zmenšenou verzi dětského nástroje. Již v deseti letech je možné dítěti svěřit fagot v běžné velikosti.

6.1 Autoři škol hry na fagot

Mezi nejčastěji užívané školy hry na fagot a etudy náleží publikace Karla Pivoňky¹⁵², jehož cvičení jsou zaměřena na silový nátisk, dále Julia Weissenborna¹⁵³, který se může řadit do praktických škol i Ludwiga Mildeho¹⁵⁴, jenž sestavil školu postavenou podle hráčova postupného vývoje.

¹⁵¹ Za nejtěžší se potom považuje hoboj, u něhož je strojek menší než u fagotu.

¹⁵² PIVOŇKA, Karel. *Vývojové etudy pro fagot*. 1. vyd. Praha: Panton, 1983.

PIVOŇKA, Karel. *Rytmičné etudy pro fagot*. 3. vyd. Praha: Supraphon, 1973.

¹⁵³ WEISSENBORN, Julius. *Fagott-Schulle: mit theoretischen Erläuterungen*. Leipzig: Friedrich Hofmeister, 1952.

WEISSENBORN, Julius. *Fagott Studien: Vol. I Für Anfänger*. Leipzig: C. F. Peters, n. d. (1885?).

WEISSENBORN, Julius. *Fagott Studien: Vol. II Für Vorgesrittene*. Leipzig: C. F. Peters, n. d. (1885?).

¹⁵⁴ MILDE, Ludwig. *50 Concert studies Op. 26, for bassoon*. S.l.: Kalmus, 2000. ISBN 07-579-0513-7.

Karel Pivoňka (1907-1986) byl český fagotista a hudební pedagog. Vystudoval hru na Pražské konzervatoři ve třídě Josefa Függra. Jako mladý vyhrál konkurz na místo prvního fagotisty v Národním divadle v Záhřebu a poté i v Národním divadle v Praze. Vyučoval na pražské konzervatoři, později na AMU¹⁵⁵, kde pod svým vedením vychoval mnoho výborných českých fagotistů, např. Jiřího Seidla, Františka Hermana¹⁵⁶.

Mezi jeho díla pro fagot patří především *Škola hry pro fagot*¹⁵⁷, dále *Stupnice a rozložené akordy pro fagot*¹⁵⁸, *Vývojové etudy pro fagot*¹⁵⁹, *Virtuózní etudy pro fagot*¹⁶⁰, *Rytmičké etudy pro fagot*¹⁶¹, *Technické a rytmičké studie pro fagot*¹⁶² a *Malé etudy pro fagot*¹⁶³. Publikace vycházely ve známých hudebních nakladatelstvích Supraphon a Panton. Dále vydal skripta *Orchestrální sóla pro fagot*¹⁶⁴ dle nařízení katedry dechových nástrojů hudební katedry AMU z potřeby lépe připravit studenty pro budoucí povolání v orchestru.¹⁶⁵

Natočil také několik desítek nahrávek fagotových skladeb, např. *Koncert C-dur pro fagot a orchestr* v roce 1954 pod taktovkou Václava Smetáčka¹⁶⁶ a s doprovodem Symfonického orchestru hl. m. Prahy (FOK).

Christian Julius Weissenborn (1837–1888) byl německý fagotista, učitel a skladatel. Zastával funkci prvního fagotu v Gewandhaus Orchestru v Lipsku. Učil též na lipské konzervatoři. Kromě romantických skladeb je hlavně znám pro svůj pedagogický přínos ve fagotové literatuře. Weissenborn napsal velmi známou *Praktickou školu hry pro fagot* (Fagott-Schule¹⁶⁷) a fagotové *Studie č. 1 a č. 2* (Fagott-Studien¹⁶⁸). *Praktická škola hry pro fagot* obsahuje 25 cvičení, která začíná nejjednoduššími a končí těžšími. Dále napsal samostatné skladby pro fagot, např.: *Pět malých kusů pro fagot a klavír*¹⁶⁹, *Šest*

¹⁵⁵ Akademie múzických umění, Hudební fakulta.

¹⁵⁶ V současnosti profesori na HAMU (Hudební a taneční fakulta AMU) v Praze.

¹⁵⁷ PIVOŇKA, Karel. *Škola hry na fagot*. Editio Supraphon, 1989, 87 s.

¹⁵⁸ PIVOŇKA, Karel. *Stupnice a rozložené akordy pro fagot*. Praha: PANTON, 1972, 76 s.

¹⁵⁹ PIVOŇKA, Karel. *Vývojové etudy pro fagot*. Praha: PANTON, 1983. ISBN 80-7039-018-2.

¹⁶⁰ PIVOŇKA, Karel. *Virtuózní etudy pro fagot*. Praha: Editio Supraphon, 1995.

¹⁶¹ PIVOŇKA, Karel. *Rytmičké etudy pro fagot*. Praha: Editio Supraphon, 1961.

¹⁶² PIVOŇKA, Karel. *Technické a rytmičké studie pro fagot: Stupnice a akordy v moll*. Praha: Panton, 2003, 55 s.

¹⁶³ PIVOŇKA, Karel. *Malé etudy pro fagot*. Praha: Panton, 1977, 47 s.

¹⁶⁴ PIVOŇKA, Karel. *Orchestrální sóla pro fagot*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

¹⁶⁵ ETLÍK, Milan. Úvod. In: PIVOŇKA, Karel. *Orchestrální sóla pro fagot*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, s. 1.

¹⁶⁶ Byl šéfdirigentem Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK po dobu celých třiceti let (1942 – 1972)

¹⁶⁷ WEISSENBORN, Julius. *Fagott-Schulle: mit theoretischen Erläuterungen*. Leipzig: Friedrich Hofmeister, 1952.

¹⁶⁸ WEISSENBORN, Julius. *Fagott Studien: Vol. I Für Anfänger*. Leipzig: C. F. Peters, n. d. (1885?).

WEISSENBORN, Julius. *Fagott Studien: Vol. II Für Vorgeschriftene*. Leipzig: C. F. Peters, n. d. (1885?).

¹⁶⁹ WEISSENBORN, Julius. *Fünf kleine Stücke: für Fagott und Klavier*. Leipzig: Friedrich Hofmeister, 1994.

skladeb pro tři fagoty¹⁷⁰: „Je to hudba nástrojově neobyčejně vděčná s převahou lidově tanečních obrazů (polonéza, polka, atd.).“¹⁷¹

Ludwig Milde (1849 – 1913) byl a je znám především díky literatuře, kterou vydal pro fagot. Patří do ní *25 studií ve stupnicích a akordech*¹⁷², *Koncertní etudy*¹⁷³, ale i vlastní skladby pro fagot, např. *Andante a rondo pro fagot*¹⁷⁴, *Andante pro fagot*¹⁷⁵, *Koncert pro fagot č.2*¹⁷⁶ a *Tarantella pro fagot a klavír*¹⁷⁷.

Tyto školy hry na fagot a skladby jsou také využívány na Konzervatoři v Plzni.

6.2 K metodice hry na fagot

V této kapitole se zaměříme na dvě hlediska, 1. které předpoklady byly nutné splnit, aby student hrál dobře na fagot, dle tehdejších nepsaných požadavků a 2. které předpoklady musí žák splnit, aby byl schopný dobře zvládat hru na fagot v současnosti.

Mezi tyto základní předpoklady, které musí student fagotové hry zvládnout, patří:

- postoj při hře,
- tvorba nátisku,
- dýchání do nástroje,
- údržba nástroje,
- tvorba strojku.

Metodika¹⁷⁸ hry na fagot se za posledních patnáct let změnila nejen na plzeňské konzervatoři. Nesmíme zapomenout, že vývoj metodiky na tento nástroj se v České republice a v zahraničí v mnohém lišil. Proto je pochopitelné, že rychlý zvrát nastal nedávno, když se otevřely hranice do ciziny. Dříve se k nám nové vlivy, nové školy a moderní skladby, které by přinášely změny v technice hraní, dostávaly jen těžko. Příčinou toho byla doba, ale i nedostatek peněz, které muzikanti nemohli vložit do tehdy drahých publikací.

¹⁷⁰ WEISSENBORN, Julius. *Six Trios: for three bassoons*. Leipzig: Carl Merseburger, 1983.

¹⁷¹ ŠESTÁK, Zdeněk. Fagoty okouzily Bertramku. In: *Hudební rozhledy*. Praha: Společnost Hudební rozhledy, 2007, s. 21 - 22. č. 10.

¹⁷² MILDE, Ludwig. *25 Studies: in Scales and Chords*. New York: International Music Co., 1950.

¹⁷³ MILDE, Ludwig. *Concert-Studien für Fagott*. Leipzig: C. Merseburger, n. d.

¹⁷⁴ MILDE, Ludwig, HERAUSGEBER, BODO a KOENIGSBECK. *Andante und Rondo: für Fagott und Klavier*. Wargau: Accolade Musikverlag, 2004, 7 s.

¹⁷⁵

¹⁷⁶ MILDE, Ludwig. *Bassoon concerto no. 2: for bassoon and piano*. London: Musica Rara, 1969.

¹⁷⁷ MILDE, Ludwig. *Tarantella: for bassoon and piano*. London: Musica Rara, c1966.

¹⁷⁸ Metodika je teoreticko-praktické schéma určující postup provádění odborné činnosti, vychází z vědeckého poznání a empirie, přesně vymezuje jednotlivé postupy pro výkon dané činnosti. *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích Díl 3: M/R*. 1. vyd. Praha: Nakladatelský dům OP, 1997, 740 s. ISBN 80-858-4135-5. Metodika hry na fagot by měla obsahovat návod, jak správně vést žáka ke kvalitní hře.

Dále je nutné říci, že v Čechách neexistuje žádná publikace metodiky hry na fagot, avšak některé školy by se částečně za metodiku daly považovat. Najdeme v nich, jak nacvičit staccato, legato, ve starších publikacích i jak cvičit vibrato a k tomu konkrétní cvičení, ale chybí zde informace o nácvičku správného dýchání a o dalších předpokladech pro kvalitní hru na nástroj. Bohužel většina z těchto publikací je psána německy, nebo francouzsky.

Jediná metodika, která pro fagot existuje, byla vydána v angličtině. Informace, které dále uvádím, tak zahrnují zkušenosti s hrou na tento nástroj, které jsem získala při výuce od svého pedagoga na konzervatoři¹⁷⁹.

6.2.1 Postoj při hře

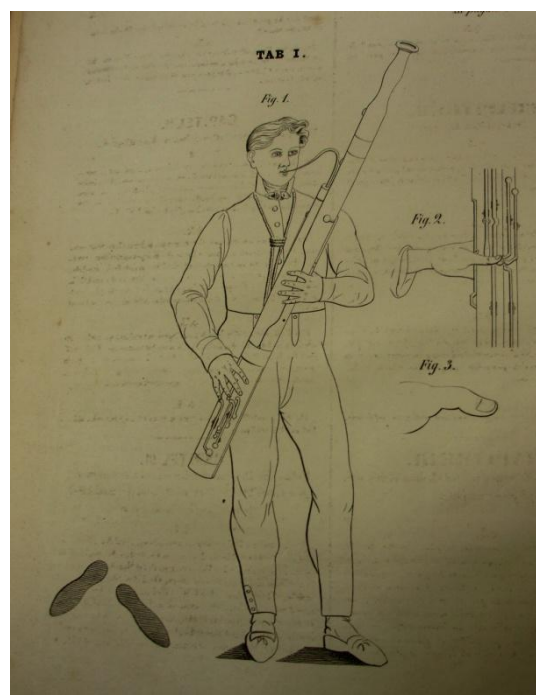
Jedním z předpokladů, jak dobře hrát na tento nástroj, je naučit adepta hry správnému postoji při hře na fagot, se kterým úzce souvisí držení nástroje.

Ve „staré škole“ se postoji při hře na fagot nevěnovalo mnoho pozornosti. Je nutno dodat, že metodické postupy při výuce hry na tento nástroj byly v komplexním pohledu zaměřené především na techniku hraní a vnější aspekty hry zaujímaly druhotnou funkci. Jedinou zmínku o postoji při hře na fagot lze najít ve fagotové škole¹⁸⁰ z 1. pol. 19. století, kde je vyobrazen postoj hrajícího

fagotisty s mírně vykročenou nohou.¹⁸¹

Z rozhovorů s absolventy fagotové třídy na

plzeňské konzervatoři bylo zjištěno, že pedagog vysvětlil studentovi vše jen jednou a žák si musel najít cestu ke správnému postoji sám. Jednalo se o výraz „stát rovně“, jenž lze zaměnit za všeobecně známý postoj vzpřímený v pozoru. Adept se tak mohl dopustit přílišného napětí v těle místo toho, aby vytvořenou energii vkládal např. do techniky hraní, nebo nátisku.

Obrázek 14 Postoj s vykročenou nohou

¹⁷⁹ Studium 2007 – 2013, pedagog Matouš Křiváček, viz kapitola 5.

¹⁸⁰ ALMENRAEDER, Carl. *Vollständige theoretisch praktische Fagottschule: Méthode complète de basson*. Wien: Schott, 1842.

¹⁸¹ Viz obrázek 14. Postoj s vykročenou nohou. Dostupné z: ALMENRAEDER, Carl. 1842, s. 2.

V současné době je kladen důraz na přirozenost postavení těla daného jedince tak, aby hra na fagot nezpůsobila hráči bolest. Adept by měl stát rovně - přirozeně, nohy mít mírně rozkročené a váha těla by se měla rozprostírat na obě nohy. Ruce by měl mít položené na nástroji přirozeně – uvolněně, tzn. bez zbytečně použité síly, tzv. křeče. Student by se neměl točit za nástrojem, což lze vidět u začátečníků častokrát, neboť nástroj je držen před tělem v úhlopříčce. Ze zdravotního hlediska logicky vyplývá, že každá odchylka přirozeného postoje má obrovský vliv na páteř. Tomu je třeba se věnovat od začátku, neboť z nesprávného držení těla vznikají velké problémy právě s páteří, které se u hudebníků vyskytují často. Pro šetrnější zatížení páteře je lepší pořídít, zvláště dětem, popruhy na tělo, které váhu nástroje rozprostírají na větší plochu zad, ne tak jako popruh na krk, kde spočívá celá váha nástroje na krční páteři.

6.2.2 Tvorba nátisku

Dalším předpokladem zvládnutí hry na fagot je nácvik správného nátisku.

Původně se pedagogové zabývali především tím, zda má daný adept nátiskové dispozice pro hru na fagot, tj. zda je horní i dolní ret hráče přizpůsoben nátisku kolem strojku. K této fázi docházelo ještě před přijetím žáka do fagotové třídy LŠU nebo konzervatoře. Proto potencionální adept hry na fagot musel mít stav chrupu v pořádku¹⁸², aby se předešlo případným problémům s nátiskem. Vyučoval se totiž tzv. tvrdý nátisk, kdy byl strojek sevřen ústy velmi silně. Z toho vyplývá, že kdo nosil rovnátka, nemohl hrát kvůli tomu, že by nevytvořil správný nátisk a navíc by ho ústa při hře bolela. Jak již bylo řečeno, v minulosti se učilo tzv. tvrdému nátisku, jenž se udržoval tzv. vydržovanými tóny, které se využívají dodnes, ale v menší míře. Vydržované tóny se hrají takto: student se nadechne a poté vydechuje do nástroje pod tlakem, dokud mu vystačí dech, s každým dalším výdechem mění tóny (nejčastěji v chromatickém postupu oběma směry). Toto cvičení se praktikuje desítky minut.

Jak již bylo řečeno, současné metodické postupy ve výuce hry na nástroj respektují přirozenost těla, což platí i pro nátisk. Nátisk znamená v dnešním pojetí co nejpřirozenější uchopení strojku v ústech okružními svaly, zuby tedy lehce obalíme rty podle jejich masitosti. Rty by měly být „zaobaleny“, jako bychom chtěli vyslovit písmeno „o“ s pocitem tlačení koutků rtů k sobě a bradu se snažíme posunout lehce dozadu.¹⁸³ Uchopení nesmí být příliš silné, ale ani příliš uvolněné. V předešlém odstavci bylo

¹⁸² Tzn. správně narostlé zuby.

¹⁸³ FAIT, Luboš. *Fagot (2): základní přehled pedagogických témat*. Duben 2013. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/download/pzus/materialy/Fagot-2.pdf>

zmíněno, že se nátisk udržuje tzv. vydržovanými tóny. Ukazuje se, že v některých případech může být cvičení těchto vydržovaných tónů kontraproduktivní, neboť očekávaný výsledek výdrže je opačný. Svaly, které využíváme při nátisku, mohou být unavené, mohou bolet a mohou se tzv. „ztrhat“. Takto „ztrhaný“ nátisk vyžaduje dlouhou dobu regenerace.

6.2.3 Dýchání do nástroje

Nejdůležitějším předpokladem, jak ovládat zvuk fagotu, je nácvik správného dýchání do nástroje a pochopení tohoto principu.

Problematicke dýchání nebyla v minulosti věnována žádná zvýšená pozornost. Učilo se jen dýchání do „břicha“¹⁸⁴ a výdechu pod tlakem břišních¹⁸⁵ svalů. Nejspíše se tím řešily opakované problémy, kdy žák při nadechnutí zvedl ramena, ale zároveň to mohlo vést studenta pouze k povolování břišních svalů, nikoli k očekávanému hlubokému výdechu do nástroje.

Nádech má být v dnešním pojetí přirozený a hluboký. Musí obsahovat všechny tři typy dýchání: břišní (brániční, abdominální), dolní žeberní (kostální) a horní žeberní (podklíčkové, klavikulární).¹⁸⁶ Nejnovější metody ještě zapojují do dýchání zádové svaly, což se nacvičuje tak, že žák stojí, váhu má na špičkách, učitel přiloží pěst k jeho bedrům a student se snaží do jeho pěsti zapřít. Tímto se učitel kontroluje aktivaci zádových svalů. Nebo student naopak přenáší pomalu vzpřímeně váhu na paty a pedagog jej zachytí, aby nespádl.

6.2.4 Údržba nástroje

Dalším předpokladem, na kterém závisí kvalita zvuku nástroje, je jeho údržba.

Ta se pro hráče v průběhu let nezměnila. Adept by měl být seznámen s tím, jak se fagot sestavuje a rozebírá. Měl by si také všítít, že by se nástroj měl po použití vždy vyčistit tzv. vytěráky vhodnými pro fagot.

6.2.5 Tvorba strojků

Dalším a posledním předpokladem zvládnutí hry na fagot pro nezávislé působení v oboru je tvorba strojků.

Nejprve je při výuce hry na fagot důležité, aby se žák naučil fagotové strojky alespoň upravovat, i když si je zpočátku není schopen sám vytvořit. Naučí se jednoduché

¹⁸⁴Špatně formulováno. Přenesený význam: hluboké dýchání.

¹⁸⁵Správně řečeno bráničních svalů.

¹⁸⁶FAIT, L., Duben 2013.

upravování strojku tzv. drátkováním, kdy se strojek uvolňuje nebo svírá podle potřeby hráče.

Samostatná tvorba strojků je složitá, zabere mnoho času a je také finančně náročná. Její výuka začínala až po dvou letech hry na fagot, není tomu jinak ani v současnosti. V tomto ohledu nedošlo k žádným změnám. Stavba strojků se vyučovala a stále vyučuje podle subjektivního názoru pedagoga. Ten přihlédne k individuálním schopnostem žáka a k úrovni studentovy hry. Nevládá-li hráč všechny požadované dovednosti z předchozí výuky, je vhodnější ponechat čas vymezený výrobě strojků pro procvičování hry. Mnohdy se stává, že výroba strojků je jednou vysvětlena, žák s učitelem projde všechny fáze výroby fagotového strojku, a poté se už této problematice nevěnuje, popř. se k ní může vrátit ve vyšším ročníku. Obecně je známo, že trvá několik let, než se fagotista naučí vyrobit kvalitní strojek.

Posledním důležitým aspektem hry na fagot je motivace žáka, pro kterou je dobré ze začátku zařadit lehká dueta, která se hrají s pedagogem. Pomáhá to udržovat počáteční nadšení studenta. Pro tuto potřebu je vhodné využít postup, jež uvádí například zahraniční škola Julia Weissenborna – *Praktische Fagott Schule*.¹⁸⁷ (viz Příloha 1, s. I–II) Je také vhodné poměrně brzy zařadit hru s doprovodem klavíru, díky níž začíná student vnímat intonaci dříve. Další školy pro fagot je nutné vybrat dle žakovy úrovně.

¹⁸⁷ KOŘÍNEK, Lukáš. *Fagot (1): Základní přehled pedagogických témat*. Duben 2013, 6 s. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/download/pzus/materialy/Fagot-1.pdf>

7. Fagot ve výuce hudební výchovy

V současné době se výuka hudební výchovy na druhém stupni základních škol realizuje především prostřednictvím řady učebnic¹⁸⁸, jejichž autorem je Alexandros Charalambidis¹⁸⁹ a kolektiv autorů – učebnice hudební výchovy pro 6.–9. ročník základní školy, které obsahují další komponenty, jako jsou kompaktní disky a příslušné metodické příručky¹⁹⁰. V poslední době se začínají do praxe škol rozšiřovat a v hudební výchově i experimentálně uplatňovat moderní interaktivní učebnice Hudební výchova pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií¹⁹¹, jejími autory jsou Jakub Šedivý¹⁹² a Lucie Rohlíková¹⁹³. Učebnice obsahuje komplet doplňujících materiálů¹⁹⁴.

Z popisu pojetí a komparace výše jmenovaných učebnic jsme hledali v kontextu s tématem práce a v souladu s vytyčenými cíli v jejím úvodu odpovědi na otázky:

- a) zda se téma fagotu objevuje ve zmíněných učebnicích,
- b) v jakém kontextu se o daném nástroji zmiňují,
- c) zda se fagot využívá i v rámci konkrétních úkolů souvisejících s výukou v hudební výchově.

Výsledky našeho průzkumu jsou uvedeny v příloze (viz Příloha 2, s. III–VI)

¹⁸⁸ Dle schvalovací doložky MŠMT z října roku 2014 vyplývá schválení publikací od A. Charalambidise a kolektiv autorů a dvojice autorů J. Šedivý a L. Rohlíková. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Schvalovací doložky učebnic* [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/schvalovaci-dolozky-ucebnic-2013>

¹⁸⁹ PhDr. Alexandros Charalambidis vystudoval Pedagogickou fakultu na Karlově univerzitě v Praze, Je spoluautorem řady učebnic hudební výchovy pro žáky druhého stupně základních škol a víceletých gymnázií.

¹⁹⁰ Viz Příloha 2, Fagot v učebnicích HV pro 6.–9. ročník, Alexandros Charalambidis a kol., a příslušných metodických příručkách

¹⁹¹ Dosud vyšla zatím jen první část. Druhá část Hudební výchovy pro 8. a 9. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií by měla vyjít v roce 2016.

ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: učebnice pro 6.–7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2013, 88 s. ISBN 978-807-2389-018.

¹⁹² Mgr. Jakub Šedivý je pedagogem na Církevním gymnázium v Plzni, kde vyučuje hudební výchovu. Vystudoval Pedagogickou fakultu v Plzni.

¹⁹³ PhDr. Lucie Rohlíková, Ph.D. vystudovala Pedagogickou fakultu v Plzni. Nyní pracuje jako odborný asistent na katedře českého jazyka a literatury na této fakultě.

¹⁹⁴ Viz Příloha 2, Učebnice HV pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií.

7.1 K možnostem využití fagotu a tématu práce ve výuce hudební výchovy na 2. stupni základních škol a odpovídajících ročnících víceletého gymnázia

Vzhledem k tomu, že fagot není zcela běžným dechovým nástrojem, o čemž svědčí i fakt, že obor fagotové hry v námi analyzovaném období od roku 1962 dosud vystudovalo na plzeňské konzervatoři jen 25 fagotistů. Není proto možné téměř předpokládat, že by se mezi učiteli vyskytovali aktivní hráči na fagot. V kapitole proto nepřinášíme ucelený pohled na využití fagotu ve výuce¹⁹⁵, ale pouze jednotlivé návrhy vycházející z analýzy současných učebnic hudební výchovy a z předchozích zjištění v naší práci. Fagot je žákům představen bez učitelovy interpretace. Souvisí s tím také fakt, že z našeho miniprůzkumu stávajících učebnic není v jejich obsahu často zmiňován. Učebnice fagot prezentují v souvislosti buď s hudebními formami, nebo jako součást orchestru a menších seskupení, především kvintetů. Učebnice obsahují také tipy na hudební ukázky, v nichž fagot zazní.

Fagot můžeme ve výuce především předvést jako nástroj v rámci poslechových činností. Představuje-li učitel vývoj barokní hudby, může žákům pustit *Koncert pro fagot a moll* od Antonína Vivaldiho a sledovat charakteristické znaky barokního období. Vykládá-li pedagog hudební formy, lze použít poslech nějakého sólového koncertu pro fagot, např. *Koncert C dur* Wolfganga Amadea Mozarta, jak obdobně uvádí učebnice Charalambidise¹⁹⁶. Studenti se mohou naučit rozdělení sonátové formy a zároveň sledovat charakteristické znaky klasicistního období. Kompozice, jež je vhodná pro období romantismu v Čechách, může být slavná opera *Prodaná nevěsta* (1865) Bedřicha Smetany, v níž se fagot stává Kecallem v písni *Znám jednu dívku*. Na této skladbě je možno hledat charakteristické prvky komické opery v českém národním stylu. Další navrhovanou skladbou, v níž fagot hraje melodii komické postavy, tentokrát Janka, je např. jednoaktová opera *V studni* (1867) od Viléma Blodka, jež lze uvést jako příklad jednoaktovek, které měly koncem 19. století velikou oblibu. Při výkladu programní hudby může učitel uvést symfonickou báseň *Čarodějův učeň* (1897) od Paula Dukase, jež obsahuje jak prvky romantické, tak i prvky impresionismu. Téma čaroděje se objevuje také ve fagotovém partu. Pravděpodobně nejznámější kompozicí nejen ve školním prostředí, v níž se sólově objevuje fagot, je polka pro fagot *Starý bručoun* (1907) od Julia Fučíka. Nahrávka lze

¹⁹⁵ Skutečná práce s poslechovými skladbami, v jejichž ústředí by stál fagot, by mohla být tématem diplomové práce.

¹⁹⁶ CHARALAMBIDIS, Alexandros, Jiří PILKA a Zbyněk CÍSAŘ. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 59–63. ISBN 80-723-5048-X.

využít při výuce o hudebně výrazových prostředcích jako příklad kontrastu: mezi orchestrem a sólem a rychlým a pomalým tempem. Tato skladba může zaznít i při poučení o 20. století v české hudbě se zaměřením na pochody. Další skladbou, se kterou se žáci seznamují, je hudební pohádka *Pěť a vlk (1936)* Sergeje Prokofjeva. Opět je zde fagot personifikován do postavy dědečka, jenž domlouvá Pět'ovi. Žáky by mohl poslech zaujmout a pobavit, neboť fagot může znít ve staccatu v nízkých polohách komicky.

Pro představení fagotu jako nástroje v doprovodném seskupení jsou vhodné např. poslechy lidových písní upravených Jaroslavem a Josefem Krčkem. K tomuto účelu jsou příhodné písně nahrané skupinou Musica Bohemica, např. *Ani jsem se smutná a Jak je láska zlá*.

Tématem naší práce bylo představení fagotové třídy a pedagogických osobností vyučujících fagot na plzeňské konzervatoři v minulosti i současnosti. Domníváme se, že toto lze didakticky využít především v regionální výchově a seznámit žáky Plzeňského kraje s vybranými osobnostmi, např. s Václavem Vonáškem, jenž je aktivním hráčem v oboru. Tento postup je vhodný hlavně pro gymnaziální třídy. Žáci by mohli zpracovat mluvní cvičení (např. v češtině) nebo referát o vybraném hráči. Jako téma referátu v hudební výchově by bylo možno využít i popis fagotu. Nabízí se zde i možnost jít se studenty na koncert, kde fagotista vystupuje sólově.

Z pohledu učitele-fagotisty lze fagot využít v hudební výchově jako doprovod k písním. Při zpěvu písní je možno nahradit doprovod klavíru fagotem, na nějž učitel může hrát basovou linku. Ve vyšší poloze nástroje lze také zahrát melodii písně jako intonační oporu ke zpěvu žáků.

Závěr

Bakalářská práce *Fagot na Konzervatoři v Plzni* byla zaměřena na historii fagotové třídy. Toto téma nebylo dosud zatím zpracováno, proto bylo nutno vycházet hlavně z archivních dokumentů. Předpokládali jsme, že nejvíce podkladů získáme v archivu Konzervatoře Plzeň, ale zde bylo materiálu pro práci poměrně málo. V ročníkových kronikách konzervatoře jsme získali některé programy koncertů, interních večerů, vypsání termínů zkoušek a několik novinových recenzí. Tyto záznamy se bohužel vedly jen do roku 1989. Další archivní materiály jsme získali v Archivu města Plzně a ve Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje. Dalším zdrojem naší bakalářské práce jsou rozhovory s některými absolventy oboru fagot na plzeňské konzervatoři a s pedagogy jak z konzervatoře, tak i ze základních uměleckých škol.

V první části naší práce jsme se nejprve věnovali fagotu a jeho stavbě. Poté jsme se pokusili stručně popsat historický vývoj nástroje od jeho počátku až do dnešní podoby. Zaměřili jsme pozornost na teorie popisující vznik nástroje a na možné předchůdce fagotu (aulos, bumhart, dulcian, případně phagotum).

Významnou část práce představuje zpracování historie fagotové třídy na plzeňské konzervatoři od roku 1962 do současnosti. Dlouholetým pedagogem tohoto oboru byl Ladislav Šmídl, poté se nástupcem stal jeho bývalý žák Matouš Křiváček, jenž na konzervatoři učí dodnes. Plzeňskou konzervatoř vystudovalo do dnešní doby 25 fagotistů, z nichž většina se tomuto oboru nadále věnuje a je velice v něm úspěšná.

Pozornost jsme věnovali jednotlivým významným interpretům a učitelům hry na fagot vzešlým z plzeňské konzervatoře nebo na ní působícím. Z jejich životopisů vyplývá, že většina absolventů plzeňské konzervatoře se věnovala fagotu až poté, co nebyli přijati ke studiu hry na jiný nástroj, většinou na klarinet. Zároveň všichni oceňují nejen odborné, ale i lidské zázemí plzeňské školy. Osobní vzpomínky respondentů jsou spjaty hlavně s osobou L. Šmídl, který se v dané době stal přímo ikonou konzervatoře.

V práci přinášíme také přehled vybraných aspektů hry na fagot, pokoušíme se je postihnout částečně i z vývojového pohledu. V souvislosti se stručnými dějinami hry na hudební nástroj neopomíjíme ani aspekty metodické a jejich vývoj. V současnosti se ve výuce hry na nástroj respektuje přirozenost postoje i nátisku. Základní dovednosti, které by

měl žák fagotové hry zvládnout, jsou především postoj při hře, tvorba nátisku, dýchání do nástroje, údržba nástroje a tvorba strojku.

Fagot nepředstavuje běžně užívaný hudební nástroj z hlediska didaktického využití v hudební výchově na základní škole. Zhodnotili jsme z pohledu využití fagotu ve výuce současné učebnice hudební výchovy na 2. stupni základní školy a navrhli jsme několik možností, jak by podle našeho názoru bylo možné fagot ve výuce prezentovat a využít. Domníváme se, že jeho didaktická aplikace ve výuce může mít hlavně funkci motivační a aktivizační: žáci se seznámí s méně známým hudebním nástrojem a jeho možností a zvuk je mohou zaujmout. Do příloh jsme zařadili analýzu současných učebnic hudební výchovy, jež se stala jedním z východisek kapitoly 7.1.

Doufáme, že tato práce může přispět k hlubšímu poznání jednak dějin plzeňské konzervatoře z hlediska výuky fagotové hry, jednak také přináší další informace k historii i současnosti fagotu.

Cizojazyčné resumé

The title of this Bachelor thesis is Bassoon on Conservatory in Pilsen. The issue of work is in many ways unexplored, that's why the main objective of this work is to map archives of the conservatory and Archives of the Pilsen.

First section of thesis describes parts of the bassoon body and history of the development of this instrument from origins to the present form. Then the main target of this thesis was to collect materials about bassoon class on Conservatory in Pilsen. Text summarizes achievements and performances of students from the bassoon class. Work also covers life stories about some of the bassoonists from Conservatory in Pilsen as well life stories about teachers. In the end of this work it mentions approach how to play the bassoon well. Methods of playing bassoon have changed until today. It also offers ideas how to use bassoon in music subject at second grade of elementary schools. People who are interested in bassoon can find knowledge about it, moreover they can find out information about bassoon class on Conservatory in Pilsen.

Seznam použité literatury a pramenů

Prameny

ALMENRAEDER, Carl. *Vollständige theoretisch praktische Fagottschule: Méthode complète de basson*. Wien: Schott, 1842.

Elektronická korespondence s Jaroslavem Jedličkou, nar. 1961, 31. 3. 2015.

Elektronická korespondence s Jindřichem Komanem, nar. 1964, 2. 4. 2015.

Elektronická korespondence s Petrem Legátem, nar. 1967, 18. 3. 2015.

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1961/1962.

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1962/1963.

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1975/1976.

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1980/1981

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1981/1982.

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1983/1984.

Konzervatoř Plzeň. Kronika roku 1986/1987.

Konzervatoř Plzeň. Protokoly o absolventských zkouškách. 1967–2014.

KŘIVÁČEK, Matouš. Město Touškov. Soukromý archiv.

PIVOŇKA, Karel. *Vývojové etudy pro fagot*. Praha: PANTON, 1983. ISBN 80-7039-018-2.

PIVOŇKA, Karel. *Rytmické etudy pro fagot*. Praha: Editio Supraphon, 1961.

PRÁŠIL, Josef. Klatovy. Soukromý archiv fotografií.

Rozhovor s Josefem Prášilem, nar. 1942, Klatovy 9. 2. 2015.

Rozhovor s Václavem Vonáškem, nar. 1980, Plzeň 16. 2. 2015.

Rozhovor s Václavem Kapustou, nar. 1976, Plzeň 24. 3. 2015.

Rozhovor se Zdeňkem Vlnou, nar. 1942, Plzeň 10. 3. 2015.

TVRDÝ, Vladimír. *Historický vývoj a jeho uplatnění v orchestru*. Plzeň, 1976. Absolventská práce. Konzervatoř Plzeň.

VLNA, Zdeněk. Plzeň. Soukromý archiv fotografií.

WEISSENBORN, Julius. *Fagott-Schulle: mit theoretischen Erläuterungen*. Leipzig: Friedrich Hofmeister, 1952.

Použitá literatura

FUČÍK, Ladislav a Leoš FALTUS. *Hudební nástroje a instrumentální soubory*. Vydání první. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1981, 137 s.

KLEMENT, Miloslav. *Nástroje symfonického orchestru*. Praha: Panton, 1961, s. 122.

KRATOCHVÍL, J. *Dějiny a literatura dechových nástrojů*. Praha: SPN, 1960, s. 5.

KURFÜRST, Pavel. *Hudební nástroje*. Vyd. 1. Praha: Togga, 2004, 1168 s. ISBN 80-902-9121-X, s. 690.

MODR, Antonín. *Hudební nástroje*. 9. vyd., (V Editio Bärenreiter Praha 1.). Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2002, 283 s., ISBN 80-863-8512-4, s. 96.

Sborník Konzervatoř Plzeň 1961 - 1991. Plzeň: Inwest - Press s.r.o., 1991.

Sborník Konzervatoř Plzeň 40 let 1961 - 2001. Konzervatoř Plzeň, 2001.

ZERKLE, Zaner. *Origin and development of the bassoon*. Ohio State University, 1942. A Thesis Presented for the Degree Master of Art. Ohio State University, 84 s.

Seznam internetových zdrojů

- Dulcian. In: *Dulcian* [online]. 2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.musicologie.org/sites/d/dulcian.html>.
- FAIT, Luboš. *Fagot (2): základní přehled pedagogických témat*. Duben 2013. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/download/pzus/materialy/Fagot-2.pdf>
- Fagot. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fagot>.
- Fagot: Podobné nástroje. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fagot>
- FREEMANOVÁ, Michaela. Festival staré hudby jako workshop. *Festival staré hudby jako workshop* [online]. 2014 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.casopisharmonie.cz/kritiky/festival-stare-hudby-jako-workshop.html>.
- History: The Early Bassoon. *History* [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://www.vsl.co.at/en/70/3161/3178/3179/5598.vsl>.
- KAPPEY, J. A. *Short History Of Military Music: A History of Wind-Instrumental Band* [online]. 1894 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <https://archive.org/details/militarymusichis00kapp>
- KOŘÍNEK, Lukáš. *Fagot (1): Základní přehled pedagogických témat*. Duben 2013, 6 s. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/download/pzus/materialy/Fagot-1.pdf>
- Literature: Maple (Mountain Maple) *Acer pseudoplatanus*. *Origin and Usage* [online]. [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: [<http://www.puchner.com/en/literatur/bergahorn.php>].
- Matouš Křiváček. In: *Orchestr* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/orchestr/clenove-souboru/fagoty/>.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Schvalovací doložky učebnic* [online]. [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/schvalovaci-dolozky-ucebnic-2013>.
- Petr Legát. In: *Orchestr* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/orchestr/clenove-souboru/fagoty/>.
- Phagotum. In: *Reconstruction of the Phagotum* [online]. 2014 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: http://www.dulcians.org/WestDean/wd_2002.htm#phagotum.
- Plzeňský deník.cz. *Filharmonie uvede koncert fagotisty, sólistou bude jeho bratr* [online]. 18. 1. 2012 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z:

[http://plzensky.denik.cz/kultura_region/filharmonie-uvecte-koncert-fagotisty-solistou-bude.html].

POKORA, Miloš. Toužím svým posluchačům představit fagot v nejpestřejší paletě tváří a barev, říká Václav Vonášek. *Toužím svým posluchačům představit fagot v nejpestřejší paletě tváří a barev, říká Václav Vonášek* [online]. 2005, č. 3 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: http://www.hudebnirozhledy.cz/www/index.php?page=clanek&cislo_id=41&id_clanku=209.

The Modern Day Bassoon. *The Modern Day Bassoon* [online]. [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: <http://www.bassoonresource.org>.

Učebnice Fraus. *Hudební výchova* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova-6-7-i-ucebnice-uzivatelska-licence/>

Václav Vonášek. In: *Václav Vonášek* [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.ceskafilharmonie.cz/vaclav-vonasek-p642.html>.

Vladimír Vlna. In: *Členové orchestru* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.plzenskafilharmonie.cz/fagoty-p83.html>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Rozdělení fagotu	4
Obrázek 2 Phagotum	6
Obrázek 3 Aulos	7
Obrázek 4 Pumort.....	8
Obrázek 5 Dulcian	9
Obrázek 6 Josef Prášil	20
Obrázek 7 Zdeněk Vlha	21
Obrázek 8 Petr Legát	23
Obrázek 9 Vladimír Vlha	23
Obrázek 10 Václav Kapusta	24
Obrázek 11 Václav Vonášek	25
Obrázek 12 Ladislav Šmídl	27
Obrázek 13 Matouš Křiváček	28
Obrázek 14 Postoj s vykročenou nohou	33
Obrázek 15 Řez fagotem	V
Obrázek 16 Přehled dechových nástrojů dřevěných.....	VI

Seznam příloh

Příloha 1 Nejběžnější školy a etudy pro fagot.....	I
Příloha 2 Fagot ve vybraných učebnicích hudební výchovy.....	III
Příloha 3 Seznam absolventů a maturantů oboru fagot na plzeňské konzervatoře (1963– 2014).....	VII
Příloha 4 Tabulka: repertoár hraných skladeb na absolventských koncertech fagotistů Konzervatoře Plzeň.....	VIII
Příloha 5 Program slavnostního koncertu.....	X

Příloha 1 Nejběžnější školy a etudy pro fagot

Pojďme si nyní přiblížit některé vybrané školy fagotové hry i uvést některé technické etudy, které se v oblasti fagotové výuky nejvíce využívají. Ke srovnání jsem vybrala *Praktickou školu pro fagot* od Juliuse Weissenborna, *Rytmické etudy pro fagot* a *Vývojové etudy pro fagot* od Karla Pivoňky.

Weissenbornova škola je rozdělena do čtyř částí. První část se zabývá základními informacemi ke hře na nástroj, druhá část je praktická (cvičení), třetí se věnuje hudební teorii a poslední část obsahuje přílohy nazvané denní etudy a tabulka hmatů. Celá škola je psána dvojjazyčně, a to německy a anglicky.

První díl publikace se zabývá historií vývoje fagotu a nastiňuje metodiku hry na něj. Nejprve obecně popisuje problematiku fagotového strojku, důležitost kvality strojku důležitá a péče o něj, aby zvuk byl „zdravý“ a strojek vydržel fungovat po určitou dobu. Všímá si také postoje těla při hře na nástroj a tvoření zvuku. Součástí oddílu jsou i nejběžnější hudební termíny italského hudebního názvosloví a nachází se tu také vyobrazení fagotu s popsány názvy klapek.

Druhá část jsou praktická cvičení. Jedná se o kapitoly věnující se konkrétním technickým problémům. Většina těchto kapitol se zabývá buď osvojením si nového tónu, technickou figurou nebo stupnicí a obsahuje příklady dvojhlasu, které můžou hrát žák s učitelem. Zpočátku je studentova linka ve dvojhlasu jednodušší, aby si nacvičil jednotlivé postupy, a učitelova linka je doplňující a pohybuje se ve větším rozsahu. V každé kapitole lze najít cvičení zaměřená na zvuk nástroje. Je v nich vepsána poznámka „hrát v plném zvuku“, z dnešního pohledu to zahrnuje správné dýchání do nástroje pod tlakem.

Každá kapitola se dělí na jednotlivá cvičení. V prvních deseti se rozsah pohybuje pouze v jedné oktávě od tónu F do f. Žák se postupně na těchto cvičeních učí, jak správně dodržovat notové hodnoty (1. a 2. kapitola), rozdíly mezi tempy (1. – 25.), staccato, legato, portamento, kdy se nadechovat, jak hrát potichu a stupnice (C dur, F dur, As dur, f moll). V jedenácté kapitole se začíná úroveň techniky cvičení ztěžovat, přibývá nota G a g a další stupnice. V následujících kapitolách se žák učí hrát nové stupnice a to po stejnojmenných dvojicích (př. d moll, D dur). Ve čtrnácté kapitole přibývá cvičení s oktávami. V sedmnácté student nacvičuje tercie, kvarty a kvinty společně ve dvojhlasu s pedagogem. Od osmnácté kapitoly se rozsah dostává přes dvě oktávy a procvičují se postupně všechny stupnice ve dvou oktávách. Předposlední kapitola je věnována nejtěžším stupnicím a to H dur, gis moll a stejně znějícím Fis dur – Ges dur, es moll – dis moll. Poslední kapitola se dostává k B dur stupnici, která se hraje ve třech oktávách, procvičovaný rozsah se tak téměř přibližuje celkovému rozsahu fagotu.

V třetí části hudební teorie se Weissenborn věnuje tenorovému klíči a melodickým ozdobám. Je zde vysvětleno, proč se používá tenorový klíč a ukázáno na příkladu. OBR. Melodické ozdoby jsou zde dopodrobna vysvětleny a nejdříve se procvičují na krátkých úryvcích, ve kterých jsou ozdoby vypsány notami, poté je celá jedna kapitola (26.) věnována několikařádkovému procvičování pro každou z melodických ozdob.

V poslední úseku (příloze) jsou cvičení založená na procvičování jak dur (20 cvičení), tak i moll (12) stupnic. Nechybí zde ani procvičování chromatických stupnic od různých tónů, v nichž je v textu doplněno, že pokročilí studenti mají zkusit hrát tato cvičení z paměti, ale přitom dbát na preciznost a čistotu interpretace. Dále se zde nacházejí cvičení na trojzvuky (kvintakord a jeho obraty) a akordy - dominantní (D7), zmenšený (zm7) a variace na akordy sedmého stupně.

Další publikace, jež byla vydána k 150. výročí Konzervatoře v Praze, jsou *Rytmické etudy* od Karla Pivoňky, které lze řadit do těžší úrovně techniky hry na fagot. Publikace zahrnuje 25 etud se vzrůstající náročností.

Prvních 15 z nich shrnuje několik dovedností, které by žák měl mít osvojené před tím, než je začne studovat – hrát veškeré noty i s posuvkami, staccato, legato, umět číst z tenorového klíče, znát tempové názvosloví a umět zahrát melodické ozdoby. Jak název napovídá, etudy jsou zaměřeny na rytmus. Postupně se žák učí hrát kvintoly¹⁹⁷, sextoly¹⁹⁸, tečkovaný rytmus v různých taktech – nejdříve $\frac{6}{8}$, $\frac{12}{8}$, a také $\frac{9}{8}$. Začíná se na stupnicích s nízkým počtem posuvek v předznamenání – C dur, d moll, G dur, F dur, atd. Postupně jsou etudy koncipovány na střídání triol, kvartol, kvintol a práci s pomlkami v těchto technických figurách (obrazcích) a různých délkových hodnotách – osminové, šestnáctinové, ale i dvaatřicetinové noty.

V následujících deseti etudách se už zúročují všechny předchozí osvojené dovednosti hry na nástroj. Etudy jsou však navíc uvedeny v taktech s lichým počtem osminových not – např. $\frac{5}{8}$, $\frac{7}{8}$ takty. Často se v celém cvičení střídají. V každé z etud se postupně mění předznamenání – 4b, 4 křížky až do posledních dvou, kde se hraje už se sedmi křížky a „béčky“. V materiálu etud neobjevují už dvojkřížky, těžší melodické ozdoby. Vše je napsáno v nejrůznějších tempech – jak rychlých (Allegro), tak pomalých a také v tempech konkrétních tanců (Tarantella).

Další literaturou, která se zabývá výukou hry na fagot, jsou Pivoňkovy *Vývojové etudy*, které slouží k prohloubení znalostí předešlé literatury¹⁹⁹ a techniky interpretace hry na fagot. Etudy můžeme rozdělit dle kategorií na ty, které jsou zaměřené opět na nácvik rytmických vzorců triol, kvartol, kvintol a sextol, změny temp, taktů, na techniku staccata a legata, dále na etudy, které se specializují na studium akordů, jak durových a mollových kvintakordů, tak i všech druhů septakordů v kvartolových i kvintolových úsecích.

Ve druhé části se nachází několik odlišných etud. Jedna etuda se věnuje hmatově obtížným trylkům, které jsou vypsány do not. Další dvě se zabývají studiem dvou základních celotónových stupnic, které se procvičují nejdříve v kvartolách poté v sextolách, do nich jsou přidávány také pomlky, což může být pro některé žáky problematické. Kromě toho se řeší spoje mezi zvětšenými a zmenšenými kvintakordy, zvětšenými kvartami a zvětšenými a čistými oktávami. Nechybí zde ani procvičení malých a velkých septim.

¹⁹⁷ pět kratších not, které se časově vejdou do jedné delší, např. pět osminových not místo jedné čtvrté

¹⁹⁸ šest kratších not, které se časově vejdou do jedné delší, např. šest osminových not místo jedné čtvrté

¹⁹⁹ Např. WEISSENBORN, Julius. *Fagott-Schulle: mit theoretischen Erläuterungen*. 1952

Příloha 2 Fagot ve vybraných učebnicích hudební výchovy

Fagot v učebnicích HV pro 6.–9. ročník, Alexandros Charalambidis a kol., a příslušných metodických příručkách

Sada učebnic hudební výchovy pro 6.–9. ročník od A. Charalambidise a kol. je sestavena tak, aby vyhovovala požadavkům současné HV na základních školách: „Při tvorbě učebnice autoři vycházeli z požadavků učebních osnov hudební výchovy ve vzdělávacím programu Základní škola. Navíc se snažili obsahově navázat na obdobný soubor učebnic hudební výchovy pro první stupeň. Ne vždy se to možná podařilo, nicméně o dobré snaze hovoří i fakt, že jeden ze spoluautorů našich učebnic patří zároveň do autorské dvojice, která připravovala řadu učebnic pro první stupeň.“²⁰⁰

„Učebnice jsou koncipovány tak, aby se žáci v 6. a 7. ročníku seznámili s nejdůležitějšími hudebními formami (píseň, písňová forma, variace, koncert, sonáta, fuga, apod., stupnice dur (opakování) a moll melodickou a harmonickou, intervaly (tercií, sextou) a akordy (terciová stavba akordů), s hudebním materiálem (nota – tón) a hudebně výrazovými prostředky (melodie, barva, dynamika, atd.).“²⁰¹ V 8. a 9. ročníku je výklad zaměřen na vývoj hudby v jednotlivých historických obdobích. Z toho učebnice HV pro 8. ročník poskytuje informace o hudbě světové se vším, co do ní patří (teorie, poslech, zpěv). V 9. ročníku se pak soustředí na hudbu českou se zaměřením na její různá vývojová období.²⁰²

První díl ze sady je učebnice *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*²⁰³. Prvotní zmínku o fagotu nalezneme v kapitole *Hrajeme a zpíváme ve dvou, třech, čtyřech...*²⁰⁴, a to ve vysvětlivkách v textu v souvislosti s tématem kvinteta a noneta, ustáleném nástrojovém seskupení.²⁰⁵ Žáci jsou vybízeni k tomu, aby si vyzkoušeli být sólistou s doprovodem kytary. Doprovod může hrát buď učitel, nebo i někdo ze třídy, kdo umí hrát podle akordových značek.²⁰⁶ Také je zde doporučeno, aby si žáci sami vyhledali poslechovou skladbu a zkusili v ní určit všechny hrající nástroje.²⁰⁷ Další návrh na poslech dechového seskupení nacházíme v *Metodické příručce Hudební výchovy pro 6 ročník*²⁰⁸, kde učitelé nabízejí možnost poslechu dechového sexteta L. Janáčka *Mládí*. Na tuto činnost mohou navázat úkoly další, např. pokusit se charakterizovat zvuk jednotlivých nástrojů a přiblížit jejich podobu, stavbu. V těchto souvislostech by bylo možné výběr informací o fagotu, předkládaný touto bakalářskou prací, vhodně uplatnit.

Fagot, včetně kontrafagotu, je dále zmíněn v souvislosti s představením všech nástrojů symfonického orchestru v kapitole *Co je to partitura aneb všechny nástroje v jedné knížce*²⁰⁹. Oba nástroje jsou konkrétně zařazeny do dřevěných dechových nástrojů. Prostřednictvím skladby B. Brittena *Průvodce*

²⁰⁰ CHARALAMBIDIS, A., PILKA, CÍSAŘ. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1998, s. 122.

²⁰¹ Tamtéž, s. 122.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 43–46.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 46.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 43.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 46.

²⁰⁸ CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000, 60 s. ISBN 80-723-5114-1.

²⁰⁹ CHARALAMBIDIS, A., PILKA, CÍSAŘ. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1998, s. 51–56.

mladého člověka orchestrem²¹⁰ se žáci učí sluchem rozlišit a pojmenovat jednotlivé hrající nástroje. Obrazová dokumentace přiblížení jejich vzhledu zde není. Obrazová dokumentace rozmístění nástrojů v orchestru se nachází v *Metodické příručce HV pro 6. ročník*, kde učitele najde návrh, aby si s žáky zopakoval obsazení symfonického orchestru a poté s nimi vyjmenoval nástroje daných sekcí, jež by žáci měli znát z nižších ročníků.

S konkrétním zněním nástroje – fagotu se mohou žáci seznámit i v poslechu ukázky *Variací na téma „La ci darem La mano“ z opery W. A. Mozarta „Don Giovanni“ pro hoboj, klarinet a fagot*, které zkomponoval Ludwig van Beethoven v kapitole *Když se něco obměňuje, může to být variace*²¹¹. Žáci mohou takto dané nástroje blíže poznat a naučit se je lépe rozpoznat. V metodické příručce HV pro 6. ročník je napsáno: nejdříve zazní téma variace a pak hraje hoboj první variaci, v druhé se přidává klarinet, tak oba nástroje hrají téma ve dvojhlase a fagot hraje doprovod v šestnáctinových hodnotách.

V učebnici *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*²¹² se fagot uvádí v kapitole s názvem *To je koncert!*²¹³ s poučením o sólovém koncertu. Je zde uveden odkaz na poslechovou ukázkou²¹⁴ z *Koncertu pro fagot a orchestr B dur* od Wolfganga Amadea Mozarta, který se používá při výkladu hlavního tématu skladby, jež zazní střídavě v podání orchestru a fagotu.²¹⁵ O tomto rozdělení hlavního tématu se zmiňují autoři i v *Metodické příručce Hudební výchovy pro 7. ročník*²¹⁶, kde také dodávají, aby si pedagog se studenty všiml rozsahu nástroje a jeho zvuku. Pro učitele jsou zde vypsány nejzákladnější informace o fagotu. Dále je učebnice HV pro 7. ročník zaměřená pouze na přiblížení hudebních forem a na zpěv písní.

V učebnici *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy* je zmíněn starý druh fagotu spolu s hobojem v kapitole s názvem *Letem hudebními dějinami - Baroko*²¹⁷. Píše se o nich v souvislosti se vznikem orchestrů, které měly většinou 13 - 16 hráčů.²¹⁸ V oddíle kapitole s podnázvem *Klasicismus*²¹⁹ autoři připomínají, že se dechové nástroje obecně zdokonalily a získaly řadu klapek.²²⁰ Zdokonalení nástrojů tak umožnilo komponování složitějších skladeb pro ně. V *Metodické příručce Hudební výchovy pro 8. ročník*²²¹ není o fagot uveden, avšak probírá se zde úloha bassa continua. Informaci o tom, že basové tóny byly v orchestrálních partech podpořeny basovými nástroji, bychom doplnily o vypsání těchto nástrojů, kde by měl být zaznamenán i fagot.

²¹⁰ Poslechové ukázky jsou k dispozici na přílohovém CD k učebnici. CHARALAMBIDIS, Alexandros, Jiří PILKA a Zbyněk ČÍSAŘ. Nahrávky poslechových skladeb. [CD-ROM]. 2000 [cit. 2015-03-28].

²¹¹ CHARALAMBIDIS, A., PILKA, ČÍSAŘ. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1998, s. 57–59.

²¹² CHARALAMBIDIS, Alexandros, Jiří PILKA a Zbyněk ČÍSAŘ. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 59–63. ISBN 80-723-5048-X.

²¹³ Tamtéž, s. 59–63.

²¹⁴ Z přílohového CD k učebnici.

²¹⁵ CHARALAMBIDIS, A., PILKA, ČÍSAŘ. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1998, s. 62.

²¹⁶ CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000, 61 s. ISBN 80-723-5112-5.

²¹⁷ CHARALAMBIDIS, Alexandros, Jiří PILKA a Zbyněk ČÍSAŘ. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 85–90. ISBN 80-723-5041-2.

²¹⁸ Tamtéž, s. 87.

²¹⁹ Tamtéž, s. 101 - 104.

²²⁰ Tamtéž, s. 102.

²²¹ CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999, 70 s. ISBN 80-723-5107-9.

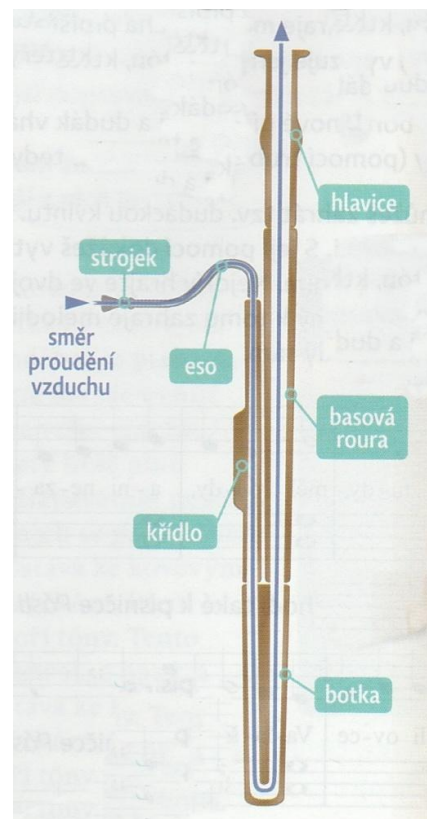
*Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*²²² se zaměřuje na českou hudební historii se zaměřením na píseň, operu a symfonickou hudbu. V souvislostech s těmito tématy nenacházíme zmínku o fagotu a o dřevěných dechových nástrojích ani v učebnici *Hudební výchovy pro 9. ročník*, ani v *Metodické příručce Hudební výchovy pro 9. ročník*²²³.

Učebnice HV pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií²²⁴

V současné době je nejnovější učebnicí *Hudební výchova pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií* z roku 2013²²⁵. Komplet tvoří příručka učitele, interaktivní učebnice Flexibooks²²⁶, zpěvník s instrumentálními doprovody²²⁷ a poslechové skladby²²⁸. V této interaktivní učebnici HV²²⁹ se nachází řada videoukázek, audionahrávek, autokorektivních cvičení²³⁰, internetových odkazů. Cílem této učebnice je motivovat žáky k poznání hudby, zpívání a hře na hudební nástroje a v neposlední řadě k pohybu a rytmickému vyjádření hudby.²³¹

Tato učebnice HV pro 6. a 7. ročník oproti ostatním zmiňovaným učebnicím HV uplatňuje postupné seznamování s jednotlivými hudebními nástroji, na které je nahlíženo z mnoha úhlů i historických kontextů.²³² V rozsahu 30 stran jsou v rámci tématu hudebních nástrojů postupně podrobně představeny jednotlivé nástrojové sekce: bicí, strunné a dechové.

Fagot je uveden spolu s hobojem v kapitole *Dechové nástroje*

Obrázek 15 Řez fagotem

²²² CHARALAMBIDIS, Alexandros, Jiří PILKA a Zbyněk CÍSAŘ. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 126 s. ISBN 80-723-5012-9.

²²³ CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999, 70 s. ISBN 80-723-5066-8.

²²⁴ ŠEDIVÝ, J., ROHLÍKOVÁ L., *Hudební výchova: učebnice pro 6. - 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2013, 88 s.

ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: příručka učitele pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň, 2014, 128 s. ISBN 978-807-2389-025.

²²⁵ Schvalovací doložka Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

²²⁶ ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova 6–7 i-učebnice* [online]. 2014 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://flexibooks.cz/hudebni-vychova-67/d-72173-c-1439/#.VR-uSuH0eSp>.

²²⁷ ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Zpěvník s instrumentálními doprovody* [online]. 2014 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://ucebnice.fraus.cz/rozsireni/on-line-podpora-hudebni-vychova/>.

²²⁸ ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Poslechové skladby k učebnici* [online]. 2014 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://ucebnice.fraus.cz/rozsireni/on-line-podpora-hudebni-vychova>.

²²⁹ I-učebnice® Flexibooks lze využívat na počítačích a tabletech s operačním systémem Windows a na tabletech s operačním systémem iOS a Android. Učebnice Fraus. *Hudební výchova* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova-6-7-i-ucebnice-uzivatelska-licence/>

²³⁰ Určená k sebehodnocení a sebekontrolé.

²³¹ Učebnice Fraus. *Hudební výchova* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z:

<http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova/>

²³² Tamtéž.

*dřevěně*²³³, ve které je rozebírána stavba fagotu. Je zde vyobrazená ilustrace částí nástroje se schématem proudění vzduchu při hře na fagot²³⁴. Interaktivní učebnice obsahuje možnosti procvičení stavby fagotu a rozeznání jeho zvuku v následujících interaktivních cvičeních: *Procvičování – dechové nástroje*²³⁵ v podobě flashcards. Jedná se o druh interaktivních cvičení založené na vzájemném přiřazování dvou stran otáčející se karty. Lze přiřazovat obrázek k názvu nástroje a při „kliknutí“ na tento obrázek, si žáci poslechnou jeho zvuk, *Procvičování - dechové nástroje dřevěně*²³⁶ v podobě křížovky a *Procvičování – poznej hudební nástroj*²³⁷ v kvízu (přiřazení obrázku a zvuku k popisu nástroje). Žáci mohou fagot slyšet i v poslechu s názvem *Largo – 2. věta z Dvořákovy 9. symfonie* v podání dechového kvartetu, na který je uvedený odkaz P63-1²³⁸ (odkazující na stránku youtube).

V závěru učebnice se nachází obrazová dokumentace s přehledem jednotlivých nástrojových sekcí. Mezi nimi samozřejmě nechybí i obrázek fagotu²³⁹.

I když se jedná pouze o první část sady učebnic, lze konstatovat, že v těchto nových učebnicích jsou kvalitně rozpracované obecné informace o hudebních nástrojích. Několikrát procvičování, názorná obrazová

Obrázek 16 Přehled dechových nástrojů dřevěných

dokumentace a poslechové skladby dokážou dětem přinést hlubší pohled na hudební svět a dokonce je motivovat ke hře na nástroje.

²³³ ŠEDIVÝ, ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: učebnice pro 6. - 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*, 2013. s. 60 – 63.

²³⁴ Viz obrázek 13. Řez fagotem, In: ŠEDIVÝ, ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: učebnice pro 6. - 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*, 2013. s. 63.

²³⁵ ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: příručka učitele pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2014, s. 121. ISBN 978-807-2389-025.

²³⁶ Tamtéž, s. 121.

²³⁷ Tamtéž, s. 121.

²³⁸ Tamtéž, s. 63.

²³⁹ Viz obrázek 14, Přehled dechových nástrojů dřevěných, In: ŠEDIVÝ, ROHLÍKOVÁ., *Hudební výchova: učebnice pro 6. - 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 2013. s. 77.

Příloha 3 Seznam absolventů a maturantů oboru fagot na plzeňské konzervatoře (1963–2014)

1967 - Josef Prášil

1969 – Zdeněk Vlna

1973 – Alexandr Šťastný

1976 – Vladimír Tvrdý

maturita Luboš Hucek

1979 – Jiří Šimoník

Jaroslav Klíma

maturita Petr Žejdl

1982 – Jaroslav Kopejtko

1983 – Jaroslav Jedlička

1984 – Martin Novák

1985 – Jindřich Koman

1987 – Petr Legát

1989 – Jiří Jech, Svatoslav Němeček

1991 – Michal Šulc

1992 – Matouš Křiváček

1993 – Vladimír Vlna

1996 – Petr Janovský, Václav Kapusta

1998 - Frederik Machač

2000 – Václav Vonášek

2004 – Milada Václavíková

2005 – Petr Hlavatý

2006 – Jana Čabová

maturita Jan Malík

2013 – Mária Michaela Nejezchlebová

2014 – Jiří Špecián

Příloha 4 Tabulka: repertoár hraných skladeb na absolventských koncertech fagotistů Konzervatoře Plzeň

Název skladby	Prove -dení	1961/ 1969	1970/ 1979	1980/ 1989	1990/ 1999	2000/ 2010	2010/ 2015
W. A. Mozart – Koncert B dur	2x	2x					
C. M. von Weber – Koncert pro fagot F dur	12x	1x	2x	4x	4x	1x	
P. Hindemith – Sonáta	1x		1x				
P. Hindemith – Malá hudba pro dechy	1x				1x		
P. Hindemith – Sonáta pro fagot a klavír	2x		1x			1x	
G. Ph. Telemann – Sonáta Es dur pro fagot a klavír	2x			1x	1x		
G. Ph. Telemann – Sonáta f moll pro fagot	2x			1x	1x		
G. Ph. Telemann – Sonáta e moll pro fagot	1x				2x		
J. A. Koželuh – Koncert C dur pro fagot	5x			2x	1x	1x	1x
C. Saint – Saëns – Sonáta pro fagot a klavír	7x			3x	2x	2x	
Š. Lucký – Introdukce a Capriccio pro fagot a klavír	1x			1x			
A. Vivaldi – Koncert e-moll pro fagot	1x			1x			
A. Vivaldi – Koncert a moll pro fagot	1x				1x		
A. Vivaldi – Koncert B dur	1x					1x	
J. Bažant – Sonáta pro sólový fagot	1x			1x			
F. Devienne – Koncert C dur	1x				1x		
F. Poulenc – Trio pro klavír hoboj a fagot	1x				1x		
T. Svoboda – Scherzo pro sólový fagot	2x				1x		
T. Morley – Tři canzony pro tři fagoty	1x				1x		
J. F. Fasch – Sonáta C dur pro fagot	1x				1x		
W. A. Mozart – Sonáta B dur pro fagot a violoncello	1x					1x	
Z. Šesták – Pět virtuózních invencí pro fagot	1x					1x	
J. Fučík – Burlesko	1x					1x	
J. N. Hummel – Koncert pro fagot F dur	1x					1x	

H. Dutilleux – Sarabande et cortege	1x					1x	
E. Bozza – Récit, Sicilienne et Rondo	2x					1x	1x
E. Bozza – Fantazie	1x					1x	
J. Bažant – Tři dueta pro housle a fagot	1x					1x	
G. Jacob - Partita pro solo fagot	1x						1x
L. Sluka – Sonáta pro fagot a	1x				1x		

Příloha 5 Program slavnostního koncertu

Archiv města Plzně. Konzervatoř Plzeň. č. 190. Koncerty–programy. KB 5345. 1978–1985.

KONZERVATOŘ V PLZNI A SRPŠ KONZERVATOŘE

Vás srdečně zvou na

slavnostní koncert
s předáváním maturitních vysvědčení

účinkuje:
Symfonický orchestr posluchačů konzervatoře
Dirigent: **Jiří Malát**

Sólisté: **Jindřich Koman**, V. roč. — fagot, **Iveta Kupilíková**, III. roč. — flétna, **Pavel Nejtek**, VI. roč. — kontrabas, **Lubomír Herza**, VI. roč. — violoncello

Středa 13. června 1984 — 19.30 hodin — Odborový dům (Peklo)

Na programu: A. Vivaldi, F. Benda, C. Dittersdorf, A. Dvořák